



A KÖZGAZDÁSZ ezzel a számával búcsúzik az óévtől és a hetedik évtizedtől.

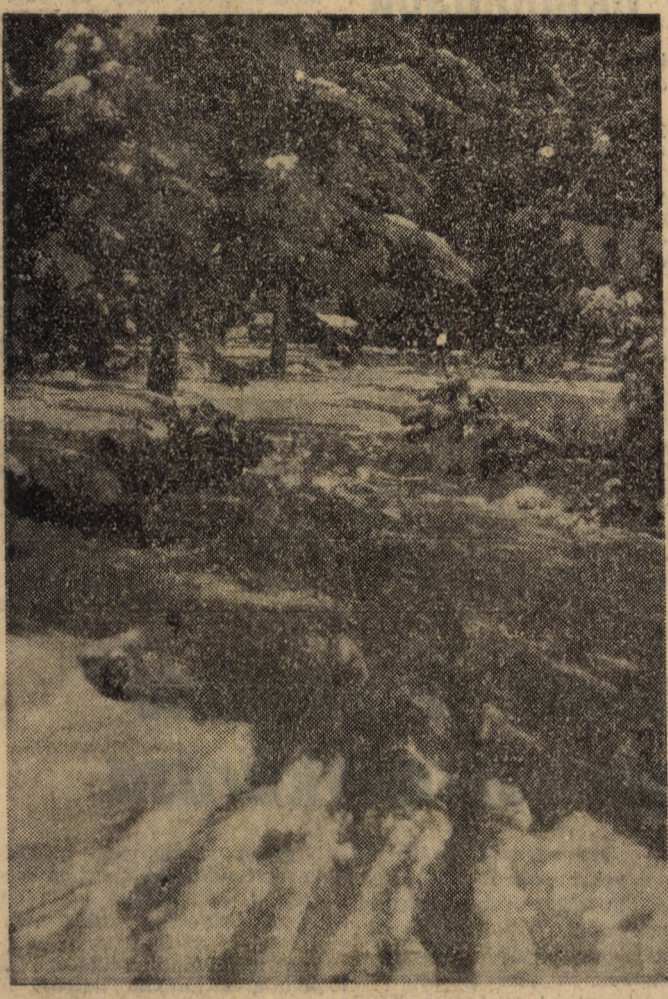
A hallgatóknak szerencsés vizsgaidőszakot, és minden kedves olvasónak kellemes karácsonyt és boldog újévet kívánunk!

Legközelebbi számunkkal február 5-én jelentkezünk ismét.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ
A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXII. ÉVFOLYAM, 21. SZÁM ÁRA 1,20 FT 1980. DECEMBER 11.



A felvételt készítette: Grandpierre Teréz

Társadalomelméleti kollégium — új intézmény születőben —

Mindannyian jól tudjuk, hogy nem kevés azoknak a hallgatóknak a száma, akik az elmélet-ideológia területén többet és mást is akarnak tanulni, mint amire az alapoktatás, a kötelező tantárgyak, tananyagok, előadások, szemináriumok módot nyújtanak. Ez természetes is, hisz az alapoktatás objektív és szubjektív korlátainál (ilyenek például a tudományos, cikke-társzervezési, tananyagbeli, tanári és időkorlátok) fogva, kis túlzással, csak az érdeklődés felkeltésére, a gondolkodás, a munka megkezdésére lehet képes. Mindig is voltak hallgatók, akik politikai gazdaságtanból, elméleti történelemből, fiziológiából, szociológiából, tudományos szocializmusból nem elégedtek meg a kötelező penzummal, hozzáolvas-tak, próbálták magukban egy-ségre hozni az e tárgyakból tanultakat, s a külön olvasot-takat. (E szintéziseremtés hiányzik talán leginkább az alapoktatásból.)

A legutóbbi néhány évben azzal egészült ki a köztudott kép, hogy „összejött” az ér-deklődő hallgatók és oktatók egy csoportja, s közös, maguk szervezte munkába fogtak. Nagy horderejű elméleti mun-kák részletes elemzése, kü-lönböző művek összehasonlí-tása, nézetek fejlődéstörténe-tének vizsgálata képezte mun-kájuk gerincét. Ennek ered-ményei TDK-dolgozatokban és diplomadolgozatokban olvas-hatók is. S ma már az is lát-szik, hogy ez a — spontán mó-don folytonosan újratermelőd-ő — hallgatói-oktatói tevé-kenység oly mértékben kifej-lődött, megerősödött, belső szabályai, hagyományai is ki-alakultak — gondoljon itt az olvasó a Töke-táborok meg-szervezésére, lebonyolítására (60-70 fő), az I. évfolyamosok részére szervezett olvasókö-rökre (30-50 fő), tanszéki tu-dományos vitákra való meghí-vásra —, hogy ma már nem elegendő az egyetem erkölcsi-politikai, s — esetenkénti sze-rény — anyagi támogatása.

Az elméleti-ideológiai szak-terület iránt külön érdeklődést mutató hallgatók összefogásá-hoz, közös munkájukhoz időre, helyre, rendszeres anyagi for-rásokra van szükség. Arra te-hát, hogy az egyetem felkarol-jja ezt a vállalkozást, a szük-séges jogi és gazdasági feltéte-lek előteremtésével segítse elő, hogy az elmélet-ideológia

(Folytatás a 3. oldalon)



Hölgyválasz

GÓLYABÁL,

ahol végre mindenki jól érezhette magát

Nyüzsgés a bejáratnál — tömeg — kiabálás. Nincs felesleges jegyetek? Nincs. Már senkinek sincs, a közönségszervezőknél is két napja elfogyott. Pedig a tapasztalatok nem sok jót ígértek. Sem a mi régi gólyabáljaink, sem a többi egyetem rendezvényei nem kecsegtettek a jövőre „nagybuli” reményével.

A belépő elsőnek Szűcs Mikulás kedveskedett egy gólyával, később mindenki meglep-hette magát egy-két üveg sör-rel.

A vastapsot hozó nyitótánc után, a nagyteremben a hangulat a tetőfokára hágott, az Old Boys együttes tagjainak nagy öröme. A tömeg előtt a lelkesebbek teljes bedobással ropták a dalszláv táncokat, lelkesen támogatva a kezdőket.

A szervezők az elmúlt két hónap rohangálásai és küszkö-dése után jogosan mondhatták: jövőre már csak ennél jobbat szabad csinálni.

Frenyo Andrea



Hiába, a lányoknál nincs szebb! (Fotók: Balázs Gusztáv)

Követeljen és vállalja fel tagjai érdekeit

A KISZ vezetőképzés keretében egyetemünkön járt, és előadást tartott Nagy Sándor, a KISZ KB titkára. A téma egy kis előzetes volt a közelgő KISZ-kongresszus politikai előkészületeiről. E beszélgetésen résztvett az egyetemi párt-szervezet KISZ-szel foglalkozó képviselői is (sajátságos mó-don többen voltak, mint a KISZ-vezetők).

Nagy Sándor akképp vezette elő a témát, hogy ismer-tette kb. mi lesz abban a dokumentumban, amely jövő év januárjában jelenik meg, A KISZ KB levele címen.

Ezen állásfoglalás szerint a kongresszus ne csak a KISZ belső kérdéseivel foglalkozzon, hanem társadalmi, politikai kérdésekkel is, a KISZ részese a politikai közéletnek, önálló véleménye, kezdeményezései, lehetnek — azon határok közt, amelyek a KISZ-nek adóttak. Hangsúlyozza majd az írás, hogy pl. egy alkotó munkahelyi légkör kialakítása irányába ható minden kezdeményezést vállaljon fel, és teljes szerve-zeti súlyával támogasson a helyi KISZ-szervezet. Ilyen ese-tekben a konfliktusok vállalása is lehetséges és szükséges.

Az ifjúságpolitikai kérdések körében foglalkozik majd a dokumentum a fiatalok anyagi, egzisztenciális kérdéseivel. A levélben javaslatot tesz arra, hogy a KISZ szálljon síkra azért, hogy minden fiatal belátható időn belül lakás-hoz jusson, még ha ez irreális is, és akkor is ha szemben áll a hatodik ötéves terv lakáskonceptiójával.

Ezután a szülőfőben levő mű azon részével foglalkozott a KISZ KB titkár, amely arra keres választ, milyen políti-kai karaktere legyen a KISZ-nek.

Erre a kérdésre utójára 1974-ben válaszoltak — némileg leegyszerűsítve — így: az ifjúsági szövetség alapvetően ne-velő céllal állítson bizonyos normákat, követelményeket tagjai elé. Az akkori szervezeti intézkedések ezt támogatták. Mivel jól látjuk, hogy bizonyos formák kiürültek, öncélúakká váltak, a KISZ KB-ban is felvetődött a kérdés: nem az alap-konceptió volt-e a hibás? A válasz igen, ezért egy új állás-pont [melyet az említett dokumentum prezentálni szándé-kozna válahogyan(?) szerint, a KISZ-nek mint szervezeti erőnek emellett, hogy követel, fel kell vállalnia a tagjai érdekeit, ez pedig egy rugalmasabb alapokon működő szer-vezetet feltételez.

Ebből adódik egy olyan következtetés is, hogy a jövő-ben jó lenne ha a helyi párt-szervezetek jobban bevonnák a helyi politikába a KISZ-t.

A KISZ KB álláspontja az, hogy az évenkénti tagmeg-újítási szisztema maradjon érvényben, ezzel szemben más jelenleg érvényes formák (pl. egyéni vállalás stb.) nem meg-változtathatatlanok, lehet, hogy ez az egyetemeken másként lesz.

Ezek után eszmecsere zajlott, íme néhány kiragadott részlet ebből.

Egy kérdés: miféle érdekek felvállalására gondoltok? Ez egy konkrét helyi kérdés — így a válasz —, ha a tanulókör nem egy homogén reális helyzet amely közös érdekeket te-remt, akkor meg kell nézni hol vannak azok az érdeklődési és érdek csoportok amelyek köré alapszervezeteket lehet szervezni. Reakció: a jelenlegi alapszervezet nem színtere a politizálásnak. Ezenkívül ki fogja megnevezni, hogy hol van-nak az érdekcsoportok és ki fogja eldönteni, melyek ezek.

A KISZ egyetemi osztályain (is) felvetődött, vajon mo-nopolisztikus eszközökkel kell-e rendelkeznie eme érdek-nyesítéshez a KISZ-nek? Az előadó magánvéleménye sze-rint a hatékony érdekképviselet megkívánja ezt, ami nem zárja ki, hogy a KISZ-tagok egyéb ténykedése a KISZ-szer-vezeti keretein kívül (klub, szakkolesz, Közgazdász stb.) folyjon.

A szó hosszú ideig a másodlagos közösségekről folyt. A KB titkár véleménye szerint ezekkel kapcsolatban a KISZ-nek pozitív magatartást kell tanúsítania, lehet, hogy szerve-zeti modelljeiket át kell vennie. A vitázók közt volt olyan vélemény, hogy egyáltalában minek foglalkozunk ezekkel, amikor a saját házuk táján (az egyetemi KISZ-szervezet háza táján) kéne rendet teremteni. Sokak bizonyos skizofré-niának tartották, hogy ezen ún. másodlagos közösségekben te-vékenykedő fiatalok nem tekintik KISZ-es munkának amit csinálnak — pedig hát ezzel szemben ők is KISZ-tagok, és ezen dolgok egy részét valaha a KISZ hívta életre.

Mint azt az előadó oly sokszor hangsúlyozta az ismer-tett dolgok még cseppfolyós állapotban vannak. Bár volna itt olyan közös érdeke a hallgatóknak (pl., hogy ki tanítson és, hogy mit tanítson ezen az egyetemen), amit felvál-lalhatna a KISZ, valószínűleg messze vagyunk attól — külö-nösen a KISZ számára megadott keretekre tekintve —, hogy bármilyen kezdeményezést, konfliktusokat is vállalva — pláne nyíltan — teljes szervezeti súlyával támogasson KISZ-szer-vezetünk.

K. S.

Szakszervezetünk 1981. évi költségvetése

MOST ELSŐ ÍZBEN fordul elő, hogy a választott szak-szervezeti fórumokon kívül egyetemünk lapját is igénybe vesszük költségvetésünk meg-ismertetésére. Tesszük ezt azért, hogy egyetemünk dol-gozóit ne csak áttételesen, ha-nem közvetlenül is tájékoztá-tót kapjanak a szakszervezet gazdálkodásáról, pénzügyi le-

hetőségeiről. Reméljük, hogy szakszervezeti tagságunk a költségvetés megismerése mel-lett a jövőre vonatkozóan is értékes javaslatokkal segíti a rendelkezésre álló pénzeszkö-zök hatékony felhasználását, valamint a költségvetés bevé-teleinek emelkedését.

Az 1981. évi költségvetés össze-állításánál arra törekedtünk, hogy anyagi lehetőségeink határain belül emelkedjék a szociális tá-mogatásokra, az üdülési lehetősé-gekre és a viszonylag rossz kö-rülmények között élő nyugdíja-saink támogatására szolgáló ke-ret nagysága. A többi kiadási tételnél pedig szeretnénk elérni, hogy reálértékben biztosítsuk az 1980-ban már elért színvonalat.

Szakszervezetünk tevékeny-sége — benne gazdálkodása — dolgozóink és nyugdí-

(Folytatás a 2. oldalon)

Nívódíjas a Közgazdász

Hadd ossunk meg egy örömlök, valamint a XII. pártmunket Olvasóinkkal! Az MSZMP Budapesti Bizottságának agit. prop. osztálya, a Hírlapkiadó Vállalat vezetősége és szakszervezeti bizottsága az MSZMP XII. kongresszusára való felkészülés, a párt irányelveiben megfogalmazott művelődéspolitikai célok, valamint a XII. pártkongresszus határozatainak megvalósítása, oktatáspolitikai kánk sikeres végrehajtása érdekében, hazánk felszabadulása 35. évfordulójának tiszteletére írt ki pályázatot, az egyetemi lapok számára. Ezen a kollektív Nívódíjat szerkesztőségünk szerezte meg.

Az V. és a VI. ötéves terv a kerületi pb napirendjén

A kerületfejlesztés V. ötéves tervidőszak eredményeit és a VI. ötéves tervkonceptiót tárgyalta november 11-én az MSZMP IX. kerületi bizottsága. A közérdekű téma előadója Szabados László kerületi tanácselnök volt. A kerületi párt-veb állásfoglalási javaslatát dr. Németh György pb-titkár ismertette.

Az V. ötéves tervben 110 millió forintot használtak fel, ami kétszerese a korábbi tervidőszakban felhasznált pénzeszközöknek. A lakásépítési terv túlfelvezése ellenére a lakásigénylők száma a kerületben meghaladja a 10 ezret. Ennek csökkenése csak a fővárosi beruházási program végrehajtásával várható.

Tovább fejlődött, korszerűsödött a kerületi gyermekintézmény hálózata, új bölcsőde átadásával, intézmény bővítésével.

Az elért eredményekben ki-

emelkedő szerepe volt a társadalmi összefogásnak. A fejlesztéshez az anyagi bázist a kerületi üzemek támogatása, a kommunista műszakok, valamint a lakosság társadalmi munkája biztosította.

A VI. ötéves tervkonceptióban változatlanul a lakásépítés áll első helyen. De fontos helyet kap benne a közoktatás, a közművelődés, sport területén kitűzött célok az egészségügyi, szociális ellátás javítása, a meglévő intézményhálózat korszerűsítése.

Az élelmiszerkereskedelmi hálózat tervezett bővítésével fontos elképzelés a területi aránytalanságok csökkentése.

A VI. ötéves terv megoldásához elengedhetetlen a társadalmi összefogás további erősítése, kerületi gyárainak, intézményi dolgozóinak, lakosságának minden lehetséges eszközzel társadalmi munkavégzéssel való támogatása.



A Szabadság Szálló különtermében november 30-án, szombaton este ismét találkoztak sokan azok közül, akik harminc éve szereztek meg diplomájukat.

Hat órától folyamatosan érkeztek a vendégek, akiket a bejáratnál Laki Árpád, az est egyik főszervezője fogadott.

S amint néztem az egyre sokasodó, beszélgető csoportokat, azon tűnődtem, milyen sok idő is a harminc év. Mennyi minden történt egy ember életében ennyi idő alatt. Sikerek, bukások, csalódások, örömlök, küzdelem mindenért, s küzdelem sok minden ellen. Néztem az embereket, de ma nem láttam mást az arcukon csak örömlök, az újratálatkozás örömlökét.

Érdekes volt látni azt, hogy mennyire nem érezték egymás között pozícióbéli különbségeket annak ellenére, hogy van közöttük magas állami hivatalos betöltött személy, többek között miniszter, miniszterhelyettes, főhatósági osztályvezető, nagyvállalati vezérigazgató is. A múltjuk összeköti őket. Olyan múlt, mely ezen az egyetemen végzett évfolyamok között csak nekik adatott meg. Ők voltak az első évfolyama az újjászervezett egyetemnek, hatalmas lendülettel, öntudattal, nagy tervekkel.

1948-ban szervezték át az egyetemet, mai formájának



Harminc éve diplomások

alapjait rakták le. Egységes harmad-évfolyamot indítottak ebben az évben, mindenki egyformán tanult, nem voltak külön szakok, csak a következő évben. Ide hallgatók a korábbi II. és III. évből kerültek különböző vizsgák alapján, melynek érthetően főleg politikai jellege volt. Az egyetem rendszerének megreformálása természetesen magával hozta az új oktatói gárdát kialakítását. Olyanok tartoztak az egyetem oktatói közé, mint Rudas László, aki az egyetem rektora volt, Berei Andor külügyi államtitkár, Bebrits Lajos közlekedéstudományi miniszter, Vajda Imre, a Terhivatal elnöke, Hevesi Gyula, László Aladár. Megtudtam,

hogy az évfolyam tanulmányi átlaga mindig 4,00 fölött volt. Az ünnepi közönség helyet foglalt az asztaloknál, s természetesen azok ültek egymás mellé, akik szorosabb barátságot alakítottak ki már az egyetemi évek alatt, vagy akik azóta is közeli kapcsolatban vannak egymással.

Ünnepi beszédet Csizmadia Ernő egyetemünk rektora mondott, aki szintén 30 évvel ezelőtt végezte el a közgazd.

Többek között elmondta, hogy a 311 emberből 218-an végeztek. Ezek közül kettő akadémiai tag lett, tizen értek el egyetemi tanári fokozatot, kilencen a közgazdasági egyetemen, egy pedig a Műszaki Egyetemen egyetemi tanár. Legalább húszan szereztek meg a tudományok doktora, és

mintegy tizenötven a tudományok kandidátusa fokozatot. Megemlítette, hogy az évfolyam jelentős arányban képviselteti magát a gazdaság és a politikai vezetés területén, hiszen van közöttük miniszter, öt miniszterhelyettes, harmincan az államélet legfőbb irányítási posztjait. Többségük mintegy tizenötven a gazdasági élet vezetői beosztásaiban, mint gazdasági igazgatók tevékenykednek. Kiemelte, hogy ötvenhárom végzett tanárnak ma is több mint 80 százaléka pedagógusi pályán dolgozik. Mindezek alapján sokan úgy tartják, hogy ez az évfolyam az egyetem sikeres „gárdájá” közé tartozik.

Ez volt az este egyetlen „hivatalos” programja, de azt hiszem nem is kellett volna több, hiszen az újból találkozás mindennél nagyobb élményt jelentett számukra.

Madarász

Léteznek érdeklődési körök is!

Igaz, hogy a Magyar Évával készült interjúban, ahonnan a tervezett „önképző- vagy szakmai körök”-ről értesülhettünk, nem volt szó a TÖTEK-ről (Tőke-tábori előkészítő körök), viszont ezek is „szakmai körök”, sőt működő érdeklődési körök.

A Közgazdász is beszámolt a TÖTEK első összejöveteléről, ami pontosabban egy előadás formájában zajlott le, körülbelül 50 elsős részvételével. Az is igaz, hogy mi sem örítjük meg teljesen az induló létszámot, de azóta is 4 csoportban rendszeresen folyik a munka.

Szakszervezetünk 1981. évi költségvetése

(Folytatás az 1. oldalról)

II hiányt a korábbi megtakarításokból fedezzük. E megtakarítások optimális becslés szerint még 3-4 évig fedezik a többletkiadásokat. 1981-ben 785 000 Ft bevétellel és 1 073 800 Ft kiadással számolunk, a deficit tehát 288 800 Ft.

1.) TAGDÍJBÉVÉTEL. A tagdíjból származó bevételek 1980-hoz viszonyítva némiképp emelkedést mutatnak, ami szerény béremelésből és kismértékű létszámváltozásból adódik. Az egy szervezett dolgozóra jutó tagdíj összege havonta 51,90 Ft (1980-ban 49,10 Ft), a nyugdíjasok és jogfenn tartók pedig átlagosan 5,60 Ft-ot fizetnek. A tagdíjbévételek 50%-át a Pedagógus Szakszervezet elvonja. Így a nálunk maradó tagdíjbévételek 1981-ben 231 400 Ft-ot tesznek ki, ami a kiadások 21,6%-ának felel meg.

2.) EÖTVÖS ALAP. Az Eötvös alapi bélyegke vásárlása nem kötelező, szakszervezeti tagjaink önkéntesen vállaltak 1-10 Ft-os összegben jegyzést. Ebből a forrásból származó bevétel teljes összege szakszervezetünkönél marad. A bevétel azonban mindössze 23 600 Ft, s már évek óta lényegében változatlan. A 751 szervezett dolgozó közül csak 389 fő jegyezték Eötvös bélyegket.

3.) ÖNKÖLTSÉGES ÜDÜLTETÉSBŐL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK. Az önköltséges üdültetésben résztvevők száma évente 900 körül van. Az üdülési lehetőségeket figyelembe véve egyetemünk az egyetemen és főiskolák között igen előkelő helyet foglal el. Dolgozóink 14 helyföldi és 17 külföldi üdülési helyet vehetnek igénybe. A szakszervezet bevétele 290 000 Ft, de az önköltséges üdültetésnél kanoncsoklás kiadás eléri az 590 000 Ft-ot. A két számadatból is látható, hogy az önköltséges üdültetés közel sem önköltséges, hiszen minden 1 Ft bevételre 2 Ft költség merül fel.

A dolgozói hozzájárulás két szempontból differenciált: üdülési helyek színvonalától függően napi 30, 40, illetve 50 Ft a befizetés összege; miután a gyermekek után a dolgozói hozzájárulás egységesen napi

10 Ft, a család egy főre jutó költsége az üdülésben résztvevő gyermekek számától függően változik, vagyis a szakszervezeti támogatás mértéke a gyermekek számától függően növekszik (a kisjövendelmű nagycsaládok részére további engedményt adunk). A nyugdíjasok elő- és utószerezésben napi 10 Ft-ért üdülhetnek. A gyermeküdültetés költsége a szülők számára lényegesen kisebb megterhelést jelent, mint a központilag szervezett önköltséges üdültetés igénybevétele (ennek kb 40%-a). Ezen túlmenően a gyermekeket egyedül nevelő szülő, vagy a jövendelmű nagycsaládok részére további kedvezményt kapnak.

Az elmondottakból is látható, hogy a szakszervezet igen jelentős támogatást nyújt az önköltséges üdültetésben résztvevőknek. A balatoni üdültetéshez adott támogatás az átlaghoz képest sokkal nagyobb, hiszen 350 777 Ft-os költséggel szemben csak 69 300 Ft bevétel volt 1980-ban. Az önköltséges üdültetés viszonylagos olcsóságát egyrészt az teszi lehetővé, hogy a Kinizsi kollektívumban biztosított 120 ágy bérleti költsége kedvező, sőt helyezettük el a külföldi cseherakcióban hozzánk érkező üdülőket, másrészt erre fordítjuk a KK Szoc. kult. alaptól kapott összeget.

4.) KK SZOCIÁLIS-KULTURÁLIS ALAPBÓL KAPOTT TÁMOGATÁS. Az egyetem a KK munkák ellenértékéből — a KK rendelkezéseinek megfelelően — központi szociális-kulturális alapot hoz létre. A szakszervezet az alap bevételének 40%-át kapja. Természetesen a juttatás összege függ a KK munkák volumenétől. Sajnos ezek összege erősen csökkenő tendenciát mutat. Így a bevételünk évenként mérséklődnek. (1977-ben 963 ezer Ft, 1978-ban 635 ezer Ft, 1979-ben 405 ezer Ft, 1980-ban 290 ezer Ft).

Részesedésünk csökkenése, s ugyanakkor költségeink emelkedése vezet oda, hogy tartólkainkat fokozatosan felüljük. Számítanunk kell azonban arra is, hogy ha ez a tendencia tovább tart, akkor

idővel rákényszerülünk kiadásaink s egyben a dolgozóinknak nyújtott támogatások mérséklésére, ill. az önköltséges üdültetés megdrágítására.

II. KIADÁSOK
Költségvetésünk kiadásait négy nagy csoportra oszthatjuk: 1.) Szociális kiadások, 2.) Kulturális kiadások, 3.) Sportkiadások, 4.) Egyéb kiadások.

1.) SZOCIÁLIS KIADÁSOK. A költségvetési kiadások döntő részét a szociális célokra előirányzott összeg teszi ki. 1981-re tervezett összege 700 200 Ft. E kiadásokból az üdültetés jelenti a legnagyobb volument, melyről korábban már szóltunk. Idetartozik a segélyezésre fordítható összeg is. A segélyek 1981-re tervezett összege 62 000 Ft. (1980-ban 57 200 Ft volt). A szociális és temetési segély adható összegét központilag határozzák meg. A szociális segélykeret felhasználásánál cél szerű a legrászorultabbak fokozott támogatása. A fenti segélykeretben túlmenően az alacsony nyugdíjjal rendelkező, egyedülálló, beteg nyugdíjasaink egyszerű szociális támogatására 15 000 Ft-ot irányunk elő, ami 4000 Ft-tal haladja meg az 1980-ban folyósított összeget. E segélyt személyesen vesszük ki nyugdíjasainknak, akik nagy örömmel fogadják bennünket, szóban és többben írásban is köszönetet mondanak a szakszervezetnek, hogy nem feledkezünk meg rólunk. A szociális kiadások közé tartozik még a beteglátogatás, stb. költsége.

2.) KULTURÁLIS KIADÁSOK. Költségvetésünk második legnagyobb kiadási tétele a kulturális célok teljesítéséhez fűződik. előirányzott összege 235 500 Ft. A kiadások között két nagy tétel: az autóbussz-igénybevételi díj és a rendezvények költségei szerepelnek. Mindkettőt tételről-évről-évre magasabb költség merül fel.

Szakszervezetünk évi 8000 km megtételére veheti igénybe az egyetemi autóbusszt. Jelenleg az egyetemnek fizetett igénybevételi díj 8,80 Ft kilométerenként, ami 3,30 Ft-tal több, mint az előző évben volt és további emelkedésre lehet számítani.

A költségnövekedés ellensúlyozására következetesen kell érvényesítenünk a korábban hozott szakszervezeti határozatot, mely szerint az autóbussz igénybevével dolgozók kilométerenként 3-Ft, a nyugdíjasok pedig 2-Ft hozzájárulást fizessenek a megtett út után. A rendezvényekre (nap, névadó, pedagógusnap, télapó, törzsgárda, nyugdíjas rendezvények) 117 000 Ft-ot irányoztunk elő. A mintegy 15 000 Ft-os emelkedést az érintettek létszámának növekedése és az árváltozás indokolja. A kulturális kiadások közé tartoznak még: nyugdíjasok kirándulásához való hozzájárulás, a szakszervezeti oktatókkal kapcsolatos kiadványok, broszúrok beszerzési költségei, szervezett mozi-, ill. színházlátogatás, kulturális eszközök beszerzése, lapok és folyóiratok előfizetési díja, tv-díj, javítási költségek, stb.

3.) SPORTKIADÁSOK. Az e címen előirányzott összeg 28 000 Ft, mely 10 000 Ft-tal haladja meg az 1980. évi kiadásokat. Az emelkedés oka, hogy 1981-ben házi bajnokságokra kerül sor, s ezzel kapcsolatos versenydíjakra 3000 Ft-ot irányoztunk elő. Káptalanfüredi üdülőnkbe 2 kerékpár beszerzését tervezük. Sportbérleti díjra (teniszpálya) 20 000 Ft-ot tervezünk, melynek 50%-a az igénybevevőket terheli.

4.) EGYÉB KIADÁSOK. Az egyéb kiadások igen sok tételre foglalnak magukba. Ezek közül a legfontosabbak: adminisztrátor bére és közterhe, bérkiegészítések, jutalma, postaköltségek, bankköltségek, nyomtatványok, kiküldetési költségek, közlönyök előfizetési díja, bizalmiok kézikönyve, ill. naptára, szakszervezeti tevékenységgel kapcsolatos jutalmak, fordítási és tolmácsolási díjak, külföldi vendégek fogadásával kapcsolatos költségek, stb. Az 1981-re előirányzott összeg 110 000 Ft.

Az 1981. évi költségvetési tervezetet a Szakszervezeti Bizottság megvitatta és elfogadta.

dr. Szerletics József gazdasági felelős

sportban egyaránt kiváló eredményeket elérő hallgatókat. Külön elismerésben részesülnek azok, akik egyetemünk sportegyesületében tevékenykednek. A verseny rendezője az egyetemi tanács, a KISZ-bizottság, valamint a testnevelési tanszék.

A versenyen részt vehet az egyetem minden nappali tagozatos hallgatója, aki az adott tanév első és második félévi tanulmányi eredményével, valamint az elért legjobb sportteljesítményével a versenykiírás feltételeinek megfelel. Vagyis két vizsgaidőszak lezárásakor a tanulmányi átlagok 3,5, vagy annál jobb teljesítményt mutatnak, valamint bármely sportág bajnokságain egyéni versenyzőként, illetve csapatként az illetékes szakszövetség által igazolható eredménnyel rendelkeznek. Azoknak a hallgatóknak, akik külső egyesületekben versenyeznek, sportolási engedéllyel kell rendelkezniük.

Az értékelés a következőképpen történik. A tanulmányok alapján 350-500 pont szerezhető a tanulmányi átlag szerint. A két tanulmányi félév átlaga kerül beszámításra (pl. 3,6+3,8 = 7,4:2=3,70 vagyis 370 pont).

A sporteredmények alapján 100-500 pont szerezhető a sportminősítésnek megfelelően (nemzetközi: 500, I. osztály: 400, II. osztály: 300, III. osztály: 200, igazolt, de nem minősített: 100 pont). A legjobb teljesítményt számítják be, 10-100 pont szerezhető a saját kategóriájában megrendezett bajnokság során elért helyezések alapján. 10-160 pont szerezhető a Magyar Egyetemi és Főiskolai Országos Bajnokság sportágai versenyvein elért helyezések alapján úgy,

hogy az alacsonyabb minősítéssel rendelkező sportoló magasabb pontértékért szerezhet azonos helyezéért (pl. a nemzetközi és az I. osztályú sportoló az első helyezéért 100 pontot, a hatodik helyért 10 pontot, ugyanakkor a III. osztályú versenyző az első helyezéért 140 pontot, a hatodik helyért 40 pontot szerezhet). 50 pontot kapnak azok a hallgatók, akik a KSC valamely szakosztályában sportolnak, aktív sporttevékenységet végeznek. Csapat sportokban az a versenyző értékelhető, aki az adott bajnoki (értékelési) év mérkőzéseinek legalább 50 százalékán szerepelt.

Az egyéni verseny győztese az a hallgató, aki a legmagasabb pontszámot éri el. Pontegyenlőség esetén az nyeri meg a versenyt, akinek jobb a tanulmányi eredménye. A győztes nevét az örökös vándordíjon bevéséssel örökléjük meg. Az 1-5. helyezett hallgatók tiszteletdíjban részesülnek, a 6-10. helyezettek emléklapot kapnak. A díjkiosztásra a tanévnyitó ünnepélyeken kerül sor.

A versenyen való részvételre a testnevelési tanszéken beszerezhető nyomtatványon lehet nevezni a folyó tanévben, december 31-ig.

A verseny lebonyolításáért, az eredmények ellenőrzéséért és értékeléséért a testnevelési tanszék és a KISZ-bizottság megbízottai a felelősek.

1980. november 20.

Molnár Sándor tanszékvezető

Ádám László KISZ-titkár

Dr. Csizmadia Ernő rektor

Sajtónap

A Közgazdász szerkesztésének védelmében című cikkéért, valamint Stark Tamásnak az Október 6. című trászéért. Ezután a szerkesztőség diákújságírói könyvtálmunkákat kaptak, amelyekkel egyetemünk és a Hírlapkiadó Vállalat ismerteti el munkájukat. Végezetül a Mikulás és szétosztotta ajándékait.

Társadalomelméleti kollégium

(Folytatás az 1. oldalról)
területén szerveztem, önállóan, az alapoktatáshoz is kapcsolódva legyen gyakorolható a többletvekenység. E hallgatók-oktatók is felismerék, hogy tevékenységük értéke leginkább azáltal emelkedhet, ha a romantikus partizántanulástól a társadalmi szervezőség és nyilvánosság magasabb fokára lépnek. Ennek érdekében javasoljuk a Társadalomelméleti Kollégium létesítését.

E kollégium tagjai arra vállalkoznának, hogy az elmélet-ideológia, társadalomelmélet területén a szokásosnál, a kötelezően megkívántnál bővebb, s elmélyültebb tudást szereznek. Az egyetem pedig e kollégiumon keresztül újabb lehetőséget, szervezett kereteket teremt a tehetségek, többlet-igények kibontakoztatására, megvalósítására. A kollégium az általános elméleti alapok erősítésével — tagjai számára — a szaklévelés eredményességét is javíthatja, másrészt új tanulási, tanítási módszerek, oktatási anyagok kikísérletezésével, esetleg hasznosítható tapasztalatokkal szolgálhat az alapoktatás számára. *Enniben a Társadalomelméleti Kollé-*

gium az alapoktatás önálló kiegészítő és kísérleti intézményének tekinthető (akár csak a Rajk László Szakkollégium). A kezdeményezés céljai így foglalhatók össze:

— elméleti-ideológiai művek tanulmányozása a sokoldalúan megalapozott marxista világnézet kialakítása, megerősítése érdekében.
— a különböző elméleti-ideológiai tanszéken folyó oktatás segítése, kiegészítése; az elmélyült, szintetizálásra törekvő munka megvalósítása,
— mindezek alapján, e célok hatékony teljesítése érdekében, közönség teremtése.

A kollégium szakmai-közösségi, szervezeti tartalmát — a fenti céloknak megfelelő — minták (különösen a szakkollégium), saját hagyományok (Töke-tábori munkaforma) is alakítják.

A Társadalomelméleti Kollégium ötletével az egyetem vezetői „első hullásra” szimpatizálnak. A részletes kidolgozás és a döntés előkészítése megkezdődött. A kollégium iránt érdeklődők Rozsnyói Pál (III. évf. Pü./1. csop.) közvetítésével juthatnak el az ötletgazdához.

Bihari Péter

A Polvax lengyel félév után

A korábbi Polvax-stábvezető, Fóris György szeptember 30-án kelt váratlan lemondása után a Polvax félévét sokáig kapkodás, az idővel való versenytudás, szerveztlenség jellemezte. A korábbi stáb széthullott, a régebbi vezető egyetlen tanács vagy más segítségadás nélkül tűnt el egyetemünkről, az újak működését feltűnő rutintalanság és bizonytalanság jellemezte. Ennek is szerepe van a klub és a Polvax népszerűsége csökkenésében — persze külső körülmények és meghívott vendégeink magatartásának szintje.

Az átalakulásban, forrongásban, fiatalodásban levő klub mintha nem érezte volna át kellőképpen a nagy hagyományú Polvax felelősségét és szerepét az egyetem társadalmi életében. A felkészültség mellett tehát bizonyos felelőtlenség is hibázhat.

Pedig a Polvax hasznosan egészítheti ki a tanszék nevelővekenységét — hiszen azok a változó gazdasági-társadalmi körülményeket, az újra és újra felmerülő gazdasági-társadalmi problémákat tananyagaikban szükségképpen nem tudhatják és akarhatják naprakészen követni. Ráadásul szerintem erősödnek a tanárok és diákok közti helyenkénti megítélés-, megközelítés- és érdeklődésbeli különbségek. Ezek éppúgy adódhatnak a korábbi évekkel, mint a diákság közösségi érzékenységének lanyhulásából, és alkalmanként persze tanári felkészültségéből, rugalmatlanságából is. Ezek a tényezők még létfonosságúbbá tehetik más szakmai-ideológiai fórumok eredményes működését a szorosra vett oktatáson kívül.

Ebben a félévben szerencsére meg is erősödött a szakkollégium pezsgése, sőt új szakkollégium alakulása is napirendre került, ezeken kívül pedig a Közép-Európa-klub, a pénzügyi klub, a tanárklub, a KISZ politikai képzés stb. kereteiben Berend T. Iván, Jeszenszky Géza, Nagy Sándor, Czine Mihály, Ancsel Éva, Szilágyi Ákos, Litván György, Szabó Árpád stb. személyében tanáregyenlőségek és más kiváló személyiségek adták egymásnak a kilincset — hogy a nagyon is látogatott Komai-kurzusról ne is beszéljek.

Az „esti élet” eme pezsgésében kellett helyet találni a Polvax számára. A helykeresés tudatosságát jelzi a klub és a KISZ politikai képzés, a klub és a szakkollégium (együttműködés kialakításával kecskétető) egy-egy közös rendezvénye, valamint professzoraink — mint vendégek — és fiatal oktatóink — mint vita-vezetők, tanácsadók — szerepe a klub működésében.

Nos, az előzmények és körülmények hatására úgy adódott, hogy míg az előző félévben Bihari Mihály, Schmidt Péter, Kolosi Tamás és a Polilógia kör vendégei és várhatóan a jövő félévénél is elsősorban társadalmi struktúráink, mechanizmusunk elméleti megismerésében segítettek nekünk, addig összességében érdeklődés homlokterébe a lengyel eseményekkel kapcsolatos gyakorlati-politikai kérdések kerültek.

Berend T. Iván, a szocialista tábor jelenlegi gazdasági-társadalmi helyzetét, változásait, problémáit térképezte fel. Kiss Árpád, a szocialista társadalmak jelenlegi helyzetével, illetve a demokrácia és a hatalom kérdéseivel foglalkozott, elsősorban a lengyel példa kapcsán. Róna Gábor, a lengyel válság gazdasági előzményeit, hátterét, tanulságait világította meg. Domány András Lengyelország társadalmi-politikai helyzetét, erőviszonyait, kilátásait elemezte. Puja Frigyes külügyminiszter hazánk és a szocialista tábor külpolitikáját ismertette az enyhülés megtorpanása és a nehéz gazdasági világhelyzet közepette, egyszerűsödő lengyel események többé-kevésbé hivatalos részletes értékelését is adta.

Minden rendezvénynek megvolt a maga tanulsága. Domány András mély alaposágával, témája nagyon pontos ismeretével tűnt ki. Róna Gábor tanulságos gazdasági fejtegetései mellett kevés friss politikai információjával. Puja Frigyes bizony nem úgy ítélt meg egyes politikai jelenségeket, mint ahogy némi naivitással hallani szerettük volna. Kiss Árpád viszont elsősorban friss lengyel információ-csemegével és a helyzet sokszínű megítélésével aratott tetszést.

Igaz, a közönség egy része Kiss Árpádtól a hatalom és demokrácia témakörében több gyakorlatunkhoz kapcsolódóan is elvi, következetes megítélést várt. Berend T. Ivántól még több mélyszántó kritikai elemzést, bátrabb előremutatót. Róna Gábortól politikai jólinformáltság mellett érdekes mód jósképességeket is. Puja Frigyes től a mi nézetünk irányába néhol több rugalmasságot. Igaz — de ez a néhány, részben megalapozatlan várakozás végül is a mi dolgunk.

A gazdasági-társadalmi körülmények által keltett valamiféle elbizonytalanodás légkörében — amelyhez nálunk a rekonstrukció miatti bizonytalanságok is hozzájárulnak — nagyon is szükséges lenne a pozitív válasz.

A tavasszal — évek múltán újra — hetente jelentkező Polvaxnak minden erejével erre kell törekednie.

B. KISS

Portrék a SZET születésnapjára

Ötödik éve működik immár a közgazdasági SZET, amelynek keretében fiatal szakmunkások egyetemi továbbtanulása válik lehetővé. Egyetemünkön eddig 108 fiatal kezdte meg így módon tanulmányait. Helyzetük, megítélésük nem gondok nélkül.

Van, aki a beteljes értelmiség intézményesített frissítésének zálogát látja bennük, van aki szemében könnyített úton bekerült kedvezményezettnek. Van, aki példaként hivatkozik szorgalmukra, kitartásukra, más a hiányosságait sorolja, s van, aki kivételként emleget, ha róluk beszél. Van SZET-es, aki beszéli a csoport minden bulijába, s van, akit tisztelnek ugyan, de nem szeretnek, mert folyton okoskodik a fene nagy élettapasztalatával. Pénzt kapnak azért, hogy tanulnak, van akinek ez nem tetszik. Igaz, többnyire családoknak, s lakásrésztétet fizetnek belőle. Bárcsak én tartanék már ott, moroghat erre más. Hallottam már olyat is, hogy ez politikai kérdés, és vitának helye nincs. Jelentések, statisztikák születnek a SZET eddigi működéséről. Tallózhatók a számokban, de úgy vélem, igazabb, ha néhányuk sorsa a bizonyíték a SZET eredményeire, hiányosságaira. S helyettem őt szavazzanak a SZET mellett, vagy ellene.

Egy gyermek nem akadály

Antalfiné Fonyódi Erika egy Veszprém megyei bolt pultja mögé állt minden reggel, eladó volt. Kifutó szakmunkásviszsgáló, szakmai versenyek eredményével a tarsolyában. Kedvese ekkor Keszthelyen volt egyetemista, s ő társaságban néha zavarba jött mellette.

— Éreztem, hogy keveset tudok — mondja most, ha visszagondol.

A SZET-ről soha nem hallott, egy véletlen találkozás a vállalat folyosóján a személyzetessel — így jelentkezett. Az előkészítő tanfolyam nagyon erős volt neki, néha azt hitte, nem bírja tovább. Kitartásának eredménye az év végén matematikából egy négyes, pg-ből egy jeles volt. A közgazdaságon az első évben nagy erőfeszítések árán jutott előre, azt is megbánta, hogy belefogott, de ez mégis kevés volt ahhoz, hogy feladja. Az első tanév sikeres befejezését a régió halasztott esküvő megtartásával ünnepezték. Másodikban már könnyebb lehetett volna, de egy váratlanul érkező gyermek miatt másként alakult. November közepétől elővizsgákat tett, s az utolsó vizsga másnapján megszületett a gyermekük. A negyedik félévben nem járt be, társai jegyzetei segítettek. Havi 1900-ból éltek hátrán, a szobakönyháért, ahol meghúzódtak, nagynénjének fizettek. Volt aki igazságtalan volt vele a vizsgáknál, dekáni felmentéseit semmibe véve addig nyúzta a szemináriumokon elhangzottakból, amíg maga is elhitte, hogy kegyelmekést kapott. Idén már a tanulásra koncentrálni, a házimunka a férj nyakába szakadt. A hétvégéket falusi szolgálati lakásában tölti a család, kár, hogy messze van, így alig vesznek hasznát.

Ő különben is tartja meg magát, hogy visszamegy a régi vállalatához, ahol visszavárják, abban bízik, ez talán lakást is jelent, 25 évesen vállalata és a beilleszkedésem kiváló dolgozója.

Tétova mosolya a válasz a kérdésre, kezdené-e újra. Az után azt mondja, talán igen.

Amikor minden hiába

Ari Lacival évfolyamtársak voltunk. Aztán szem elől tévesztettem. Egyike volt a „csepeli 6-nak”, akiket a külügyminisztérium első ösztöndíjasaiul kizemelt. Azt hittem, elegáns diplomata már valami távoli országban, míg nem egy napon viszontláttam a szerkesztőségben...

— 1962-től 12 éven át lakatos voltam Csepelen. 1974-ben

kár volt elkezdeni. Bele kell nyugodnom, hogy végigkíséri az életemet a kérdés, ki volt a keresztapám, hogy felvettek a diplomata képzőbe, s mi történt, hogy felbontották a szerződést. Néha már magam sem hiszem, hogy a valószínűség vizsgán múlt.

Mindez, amibe belekezdtem, meghatározza a jövőmet is. És bár nehéz tudomásul venni, hogy bizonyos lehetőségeket elvesztettem, én már visszafelé nem léphetek...

Most órára megy, az estis csoportjaim közé. Teli hamutartó és súlyos csodét hagyott maga után a szerkesztőségben.

Tatus

Nyolcadik után nem nagy kedvem volt tanulni, elmentem hát a Rábába autószerelőtanulónak — meséli Szilágyi László —, aztán a szakvizsga után otthagadtam. A katonaság után jöttem rá, hogy tanulni kéne, beiratkoztam estére a közgazdasági szakoközépbe, és eltökéltem, hogy utána a közgazdást is megpróbálom. Úgy gondoltam, a közgazdasági SZET-et nekem találták ki, jelentkeztem és felvettek. A tanfolyam keserves volt de szerettem csinálni. Nagy merészen kijelentettem, nekem csak a közgazdát, főiskolára nem megyek, máig sem tudom, miért. Maximum körüli pontszámmal kerültem be. Nehéz volt az első félév, de akkor kenődtem el igazán, amikor befejeztem a vizsgaidőszakot. A 2,5-ös átlagom nekem túl kevés volt. Ráadásul a gazd. törli vizsgán egy fiatal oktató kettest adott és elkezdett prédikálni az egyszimzról, ez igazságtalan volt és bántott. Aztán a Közgazdaságtan olvasom egy vezető cikket arról, hogy az egyetem pótlólagos tanulási, művelődési lehetőségeit akár a tanulmányi átlag rovására is ki kell használni. Ennek hatására terveztem be magamnak egy 3 ezres körüli átlagot a továbbiakra. Ez reálisnak tűnt, és annyira is elfogadhatónak tartottam. Az írás szakot választottam, mert visszamegyek a Rábába.

— Nem félsz? A régi kollégáid szemében közülről elvárták tőled, az új meg főképesszodott történetek tartatnak?

— Kíváncsi vagyok, mire szának. Rengeteget áldoztam az egyetemért. A felkészülés idején egy műszakban dolgoztam, nem volt időm és kedvem maszkolni és az itt töltött évek is számítottak.

— Számoljuk össze, hogy mennyi lehet ez!

— Hát úgy négy-százézer forint körül... De ezen kívül is tele vagyok problémáival. Amikor végeztem, majdnem 30 éves lettem. Van két farmerem, két pulóverem, egy-két ingem, rengeteg könyvem, kilátásban egy albérlet, ezzel kész.

— Mint a többi egyetemistának...

— Hát igen, én semmihez nem különbözöm fölül. És nagyon fontos nekem, hogy így van. Maguk közé fogadtak, barátokra találtam, egy vagyok közülrük.

— Rólád sokan azt sem tudják, hogy SZET-es vagy.

— Igen, nem veszem igénybe az előnyöket, ami „járna” nekem. Én közgazdász akartam lenni, keményen készültem erre és a nehézségeivel együtt vállalom. Szégyellném, ha más mércével mérnének, mint a többiek. Nagyon jó lesz majd úgy kézbevenni a diplomámat, hogy megküzdöttem érte és ehhez kétség nem férhet. Ha szívem szerinti jó munkát kapok, minden vesztés elhalványul majd. Ha nem így lesz, lehúzom a nagy évet a Rábában és máshol próbálkozom, de akkor azért elgondolkodom majd azon, hogy mi a fenének csináltam.

Egy mellőzött sikremler

A fontos munka pedig nem adatik meg mindenkinek. *André Attilának* még várnia kell rá. Idén végzett, augusztustól újra bejár a Goldbergerbe, ahol annak idején esztergályosként kezdte. Élete legnagyobb eredményének tartja közgazdasági diplomáját. Négy hónapja tétlenségére van kárhoztatva, egyedül ül egy szobában, van egy írógépe, egy telefonja, ez minden. A SZET-esek többségének legfőbb megvárakoztatása az, hogy bár a gyárban kiváló szakmunkások, elismert emberek voltak, bele kell nyugodniuk, hogy az egyetemen a gyengébbek közé tartoznak majd. *André Attilával* ez fordítva történt. Ő az egyetemen volt a legkiválóbbak egyike, elismerték, és akkor lépett állóvízbe, amikor újra elfoglalta a munkahelyét, és erről ott nem akarnak tudomást venni.

— Azért optimista vagyok — mondja —, ha az én munkámra sincs szükség, akkor valóban van még tartalék a magyar iparban.

Eddigi eredményei ennél többre jogosítják. Utóvizsga nélkül, végig jeles eredményt végzett el a közgazdát. Pedig családja, két gyermeke volt már, amikor belefogott. Harmincévesen kezdte, épp hogy belefért még a SZET-es keretbe, most 34 múlt, igazán nincsenek elveszítettnél való évei. A Goldbergerben húsz év áll mögötte, érthető, ha elégedetlen. Itélete a SZET-ről ennek megfelelő.

— Most úgy néz ki, hogy a SZET egy-egy fiatal munkás egyéni tanulási lehetőségeinek biztosítása viszonylag kedvező körülmények között. Ez így elég szomorú és túl drága az államnak. Ha a végzés után másokra is tétlenség vár a munkahelyen, akkor én nem javasolom senkinek, hogy jelentkezzen. Tanulni kell, az kétségtelen, de ha a SZET így váltja be a hozzá fűzött reményeket, akkor nem jó megoldás erre.

— Mi titkuk a SZET-eseknek?

— Bizonyos szempontból vannak közös tulajdonságaik. Kitartás, szorgalom, határozottság jellemzi őket, felférnek a fontosságát annak amit csinálnak, érettek, tervszerűek a tanulás minden tekintetében.

Ha van titkuk, akkor az csak az átlagosnál nagyobb fegyelmiük és kitartásuk lehet.

— Jutnak-e meg nem engedett segítséghez a SZET-esek a tanulmányaik során?

— Elsősorban a konzultációkról terjed, hogy ott megmondják a másnapi vizsgáteleket, meg ilyesmi. Ez a közgazdára nem igaz. Mi konzultációkat kérünk és kihasználunk minden alkalmat ami adódik. Van, ahol mi kérdezzük, van ahol a tanár ajánl témákat, amiket átvesz velünk. Igaz, ezek a lényeges pontok, de ezt nem nevezném megengedhetlen segítségnek. Ezek miatt én semmivel nem érzem kevesebbnek a diplomámat a többiekénél.

— Végül is megéri?

— A tanulás igen, de a végzés után a beilleszkedéskor sem volna szabad sorsukra hagyni a SZET-eseket.

★

Ennyi hát a négy találkozás vázlatja, mert hiszen órákig mindenről szó esett még ezeken kívül.

Problémái, kétségei ellenére egyikük sem panaszodott. Nem vágnak különleges bánásmódra, a diplomáért többnyire keményen megdolgoznak. Gondjaik azért azt jelzik, van még tennivaló a SZET területén.

M. G.



Aki nem csúszott el, az lecsúszhat a vizsgaidőszak után

(Fotó: Fáth)

A „pluralizmus”-ról és a „KISZ”-ről folyó vitához

avagy reformáljuk meg politikai formáinkat és azok működési mechanizmusát, vagy pluralizáljuk a hatalmat?

II. rész

Ezek után néhány gondolatot szocialista építésünk mai szakaszának hatalommal és kormányzással összefüggő vonatkozásáról. A vitában bujkáló fő kérdést itt, így fogalmazhatnánk meg: Nem haladta-e már túl szocialista fejlődésünk a munkáshatalmat? Nem kellene-e átérni a legkülönbözőbb „érdekretegek” szervezett politikai struktúrájából összetevődő pluralis hatalomra? Nem kellene-e már most lemondani teljesen államunk mindenfajta diktatúramozzanatáról, nem lenne-e elégséges egyes érdekcsoportok diktatorikus törekvéseivel kizárólag a demokráciát szembeállítani? Nincs-e itt az ideje, hogy a szocialista állam demokratikus centralizmus relációját tartsuk csak létezőnek?

Akik ezekre a kérdésekre igennel válaszolnak (és a vitában többen ezt teszik) — tudva vagy nem tudva — azt tételezik, hogy a szocializmus nem osztály-, hanem rétegtársadalom, a munkásosztály és a parasztság különbsége megszűnt, vagy nem lényeges; hogy állam lehet az osztálykülönbségek megszűnése vagy

jelentéktelenné váló elhalványodása után is. Ha nem erről lenne szó, legfeljebb kettős hatalomról és nem pluralizmusról beszélnének. A tények azonban azt bizonyítják, hogy a szocializmus osztálytársadalom, ami természetesen nem jelenti azt, hogy nincsenek rétegek a két alapvető osztályon belül és között, hogy lennének fontosak a réteg-, illetve a rétegdifferenciáltságok és, hogy ezeknek ne felelnének meg — ha nem is egyszerűen és közvetlenül — politikai nézet-, törekvés- és cselekvésszerű különbségek.

Ugyanakkor, amikor ezek a szerzők a munkásosztály és a parasztság esetében nem beszélnek osztálykülönbségről, a rétegek érdekeit és politikai törekvéseit esetében szocialista egységük, azonososságuk mozzanatait hagyják szinte teljesen figyelmen kívül. Ráadásul igen elvontan, általánosan, tartalmuk megjelölése nélkül hangsúlyozzák a politikai pluralitást, illetve — annak „valódi” demokratikus mivoltát.

Ha a munkás- és a paraszti osztály kettős hatalmát tartanák ma már nálunk is szükségesnek — a tények alapján ezt is vitathatnánk.

A rétegtartalmú állam eszméje

azonban elvileg idegen a marxizmus—leninizmustól, különösen ha a rétegfelfogás olyan, mint ahogy néhány sorral fentebb jellemeztük. Ezzel együtt feltehető (és fel is kell tenni) a kérdés: mégis mit jelezhet egy ilyen álláspont? Vannak nálunk politikai különbségek? Igen. Tömegesen vannak, akik különböző kispolgári szocialista szemlélettel rendelkeznek. Ez nemcsak valami magánéletmód, hanem politikai kérdés is. Ma sem ritkaság az ösztönös kispolgári szerveztlenség, a fegyveletől, a szerveztlenségtől, a nyilvántartástól, a komoly, szigorú munkafegyvelettel való kispolgári irtózást; „a mi közöm a közös ügyhöz” szemlélet, a szocialista tulajdon magáncélokra történő „lecsapolása”, a spekuláció, a korrupció, a kritikátlanosság és önkritikátlanosság, az egoizmus, a harcásolás, a felelősség alóli kibújás, nem beszélve a nacionalizmus kifinomult formáiról, a bürokratikus hajlamokról és így tovább. Lenin írta még 1918-ban, de sajnos még ma sem avult el: „Van nekünk egy rendkívül veszélyes titkos ellenségünk... ez az ellenség: a kistulajdonosi ösztönök.” Ha ezt nem küzdjük le, mint a szűz, lassan és láthatatlanul felőröl bennünket. E sokféle kispolgári, kispolgári szocialista politikai ösztönösségnek sok rétege van. Ezeknek is adjunk helyet a hatalomban? Ez lenne a szocialista demokrácia kiszélesítése? A kispolgári, kispolgári értelmiségi ellenzék elérkeztetnek látja az időt ahhoz, hogy hatalmának vele való megosztására szólítsa fel a munkásosztályt?

Hazánkban is,

részben a nemzetközli helyzetben végbemenő változások, de a

jobb kereteket nyújtó, új formák teremtésével

nyílt, politikai mozgásteret kellene biztosítani; a népen belüli harcot, ellentmondást komolyabban kellene venni társadalmunkban, s ebbe a vitába, harcba a hatalom birtokában levő munkásosztálynak, a megőrződött munkásrétegeknek sokkal jobban, ellenfeleit és vitapartnereit igazi partnerként kezelve nyíltabban, hatásosabb, tárgyesebben, meggyőzőbb érve-

lással (nem pedig „hivatali” nyelven, mindig azt és ugyanúgy ismételve, dokumentumokba való fogalmazásokkal) kellene részt vennie;

rendkívül nagy fogékonyságot mutatva minden helyes, illetve cselekvés, szocialista törekvésnek nem ellentétes mozzanattal, az eredmények mellett nagyon komolyan figyelve a reális fogyatékosokra, hibákra; azok megoldására irányuló minden reális alternatívára; szocializmusunk jelen fokán

még szükségszerű valamennyi érdekkülönbségre, a lehető legtöbb előnyt biztosítva mindazoknak és mindaddig, amelyek és ameddig nem sérül más csoportok jogos, szocialista tartalmi érdekei és különösen nem a munkásállam és az egész szocialista gazdaság érdekeit.

Visszont igen határozottan vitatkozva, elvi vitában érveket elutasítva azokat, amelyek erőnk szétforgácsolása, a különböző kispolgári típusú utópisztikus szocialista, liberális, forradalmi demokrata, vagy éppen ábaloldali kerülők, torzulások, zsákutcák felé vinnének bennünket.

Tehát, az a véleményem, hogy ma nálunk is kormányzati és társadalmi-tömegszervezeti politikai formáink és azok működési mechanizmusa terén vannak alapos, fontos és sürgető tennivalóink: töltjük meg azokat mai, döntő problémáinkat megértető és megoldandó törekvő tartalommal, adjunk valóságos lehetőséget bennük minden érdemi kérdés, álláspont és javaslat megvitatására; a vezetők erre legalább úgy figyeljenek oda, mint a felülről lefelé jövő iniciatívákra; munkájuk mércéje és vezetési megbízatásuk alapja nevezetesen ennek milyenségétől függjön. Keressünk olyan új módokat, eljárásokat, amelyek jobban aktivizálják a széles dolgozó tömegeket, s ezek nem biztos, hogy csak akkor jók, ha felülről hozzák létre.

Ugyanakkor teljesen helytelennek tartom azokat a nézeteket, amelyek valamilyen formát döntően azért ítélnék el, mert azt felülről hozták létre. Itt megintcsak Körösi András idézném, mert ő fogalmazott meg ilyesmit a KISZ-szel kapcsolatban: „Rétegdifferenciákat egy felülről létrehozott és irányított hierarchikus szervezet képtelen képviselni.” Helytelen, mert egyszerűen nem igaz, hogy 1957-ben a KISZ-t csak a felső akarat hozta létre. Az 1956-os ellenforradalommal szembe-

tanulnunk kellene a színvonalasabb politikizálást

stb. Megnövekedett szabad idők egy részét rendszeresen erre kellene fordítanunk. E nélkül egyetlen — se új, se régi — forma nem fog jobban funkcionálni, aktívabb szocialista tartalmat kapni.

Ezért nem értek egyet KISZ-bizottságunk KISZ-aktívainak legfőbb jelszövegként is értelmezhető programjával: „Hagyja

szálló fiatalok jelentős tömegei is követelték ezt akkor. Nem fogadhatunk el semmi olyasféle törekvést, amely a tömegszerűség, a demokratizmus erősítése örvén a demokratikus centralizmust elutasítja. (Körösi András a KISZ-szel összefüggésben ezt, úgy is megfogalmazza, ami a párt vezető szerepének, KISZ-szel kapcsolatos alapvető célkitűzésének elutasításaként is értelmezhető).

Nem lehet tárgyiszertű álláspontnak tekinteni egyetlen olyan állásfoglalást sem, amely kormányzati és nem kormányzati formáink milyenségét, funkcionáltságát csak a vezetők és a vezetési módzerek feletti és tekintetben is csak a hibák, hiányosságok oldaláról közelíti meg. A KISZ-szel kapcsolatos vitánkban ez majdnem általános.

Nem hiszem, hogy komolyan állíthatja bárki is, hogy lenne, akár egyetlen kormányzati vagy nem kormányzati társadalmi-politikai szervezetünk, amelynek a jelenleginél jóval jobb, tartalmasabb, hatékonyabb és a döntésekre is jobban belejárású működésének lehetőségeit mi, e szervezetek tízezres, százezres és milliós tagjai, akárcsak megfelelően is kihasználnánk. Ne mondja azt nekem senki, hogy egy tanácsot, egy országgyűlést képviselőt, nem lehetne nálunk, ma, érdemiben, konkrétan beszámoltatni munkájáról, ne lehetne számára választópolgáros érdekeit még inkább kifejező, kötelező megbízatásokat adni, annak megvalósításáért folytatott munkáját, „harcát” komolyan számon kérni, érdemben elbírálni és ha nem vagy nem kellően vázai megbízatást — misszióhívni és megvalósítani állítani helyére. Ehhez persze nekünk is sokkal komolyabban kellene venni szocialista állampolgári közös jogainkat és kötelezéseinket, több energiát, bátorságot, vitát, harcot, utánajárást kellene vállalnunk.

záljon, aki egyébként is politikai, tördődjünk csak ezekkel, s így szüntessük meg a KISZ-tömegszervezeti, tömegmozgalmi jellegét, szűkítsük le a „politikai aktívaélet” politikai „főhatalmi” szervezetévé.

Nem hiszek a szememnek, nem hiszem, hogy ezt KISZ-bizottságunk, pártbizottságunk jóvá hagyta, több tagja hallotta és szó nélkül hagyta és merek hinni abban, hogy minden komoly hiba és hiányosság ellenére, egyetlen valamelyes önbecsüléses rendelkezés KISZ-tagunk sem teszi ezt magáévá.

Ezt olyasmivel indokolni pedig, hogy „az embereket zaklatni”, „magánéletük mindenirányú politikizálódását elérni”, univerzális nevelésükért fele-

lősséget vállalni”, „az összes vélemény- és tevékenységcentrumot a KISZ-be erőltetni” ügysem reális, hogy a sokoldalú személyiségfejlesztést nem KISZ, hanem társadalmi feladat. Tudomásom szerint, még hivatalosan sem írt, mondott senki a KISZ céljai között ilyesmit. Az ilyen „érveket” nevével nevezve demagógiának hívják, módszertani értelemben pedig szofisztikának, akart vagy nem akart „célját” pedig a KISZ mint tömegszervezet lejáratajának. Remélem, hogy e koncepció szerzői nem ezt akarják.

Azt biztosan merem állítani, hogy

a KISZ-szervezet és -mozgalom fogyatékosait,

hibáit, így biztosan nem lehet kijavítani, mint ahogy úgy sem — ahogyan a KISZ-vitában többen akarják —, hogy az egységes, kommunista ifjúsági szövetség helyébe sok, és sokféle ifjúsági rétegszervezet állítsunk. E tekintetben is Kerekes Sándor által kifejtettekkel értek egyet. Mit jelenthet egy ilyen követelés akkor, amikor az ifjúság különböző rétegeinek, egyes intézmények, vállalatok KISZ-szervezeteinek, sőt, még az alapszervezeteknek is igen nagy viszonylagos önállósága van. Olyan, hogy akár még a vezetőségválasztást és a legelőbbi szervezeti életet is mellőzhetik anélkül, hogy kizárnák őket a szervezettől. Hol van pl. az előírva, hogy itt az egyetemen bolygó KISZ-ifjakolok problémáival, érdekképviseletével kell foglalkozni? Ha valamennyi külön réteg ifjúsági szervezet elfogadná a párt vezető szerepét, szocializmusunk alancéltűzéseit és azt, hogy tagjait ilyen szemlében mozgassa, nevelje, akkor miben állna a pluralizmus? Csupán a formai szervezeti különállásban? Tudom, nálunk sok a forma, a szervezeti teljes autonómia bővületében élő ember és fiatal, de nem hiszem, hogy erről lenne szó. Hogy miről, ehhez megint csak Körösi András kell idéznem: „a társadalmi-politikai rétegződés nem korosztályok szerint alakul. Mindegyik az egész társadalom, így az ifjúság sem homogén, így a KISZ mint az ifjúság egyetlen politikai szervezete, nem képviselheti (nem képes képviselni) az egész magyar ifjúságot.” Ha ez a helyzet, akkor erről beszéljünk.

A KISZ, legjobb tudomásom szerint — igen rugalmas a fiatalok —, rendszerint még alakulófázisban lévő, de kétségkívül igen színes — politikai-ideológiai nézetű szervezet. Nem azt vallja, hogy csak az lehet KISZ-tag, aki maradéktalanul szocialista-kommunista, marxista-leninista nézeteket vall, hanem azt, hogy ilyen irányba ösztönzi, fejleszt társai politikai nézeteit és tevékenységét. Tehát elve tagjai politikai pluralistának.

(Hogy ezt tagjai és vezetői mennyire veszik komolyan, ezzel menni vélik — az ismét más kérdés. Ezen a KISZ megszűntetéséről lehet változtatni). Aki nem akarja, hogy őt a mindenféle kizsákmányolást, elnyomást, a társadalmi egyenlőséget és szabadságot megvalósítani törekvő szocialista-kommunista eszmék irányítsák, az ne lépjen be a KISZ-be, vagy ha most jött rá, hogy ezt nem akarja, lépjen ki. A KISZ eddig is, most is, (gondolom ez után is) önkéntes szervezet (lesz). Az ifjúsági szervezet politikai „pluralitását” forszírozók kérdése tehát ez: a szocializmust, a párt vezető szerepét, saját maguk szocialista-kommunista szemlével nevelését nem akaróknak lehet-e külön szervezeteik? De akkor leveznek is tudatában, hogy ezt kérdezik és annak is, hogy „pluralitás”-követelésükkel ezt követelik és ezt is írják és mondják. Ezt követeli meg az általuk olyan sokat hangoztatott politikai nyíltság, tisztesség, politikai tudományos szakszerűség, az elvi körülhatároltság, ha ezeket valóban komolyan és nem demagóg frázisként és félrevezetés céljából mondogatják.

Gondi József

Egy srác a pártba készül

tel, hogy egy értelmiségi ügyi bekerülhet a pártba, hogy még nem kialakult. Egy értelmiségi minden szempontból tisztázza világnézetét. — Kérdés: hogy érte? — Egy közgazdásznak megvan a lehetősége tudományos alapossággal eldönteni viszonyát a világ dolgaihoz, szóval Petya — szerintem kritika nélkül elfogad dolgokat.

Másodszor ezeket az aggodalmakat és javaslatot hallhatjuk: Nem ismerjük a vita elején a párttaggá levés kritériumaként elhangzottakat tartalmát, lehet, hogy én öns érdemből nem fogok a javaslatra szavazni, nem is ismerjük egymást, egy szó, mint száz, nem tudjuk eldönteni, alkalmas-e pártagnak. Találjon magának még egy ajánlót és

bizuk a párttagokra, ha úgy érzik, közéjük való, vegyék fel, ez az ő dolguk. Rettenetes vita kerekedik, miután egy haligató a hátsó padban, aki csak valamilyen házi feladattal foglalatlanokodott, bekapcsolódik azon az állásponton, hogy javasoljuk őt, hisz nem tudhatjuk, hat másik helyről kiknek az útját egyengetik.

A harmadik érv lényegében Petya világnézetének, gondolkodásmódjának összefüggő következetességét kérdeje meg. Egy teljesen rossz példa kapcsán (érzésem szerint) azt a kérdést feszegették, hogy vajon börtönben miközben vizet prédikál az, aki időnként nem 100 százalékosan tartja magát bizonyos dolgokhoz, melyekkel egyetért (melyeket megszávozott). A szócsata szemében gonosz láng villant demagógiával, betartással vádolták eme érv prominens képviselőjét. Volt is ebben valami, bár a vitázók szándéka valószínűleg nem volt ilyen gonosz.

Az utolsó szó jogán Petyának sikerült megcáfolnia az ellene felhozott összes konkrét vádat és indokot, amelyek alapján a fenti dolgokat kijelentették róla.

Elmondta még, hogy legfőképpen azért szeretne párttag lenni, mert a hátralevő másfél év alatt olyan mozgalmi tapasztalatokat szeretne szerezni, melyeket mind itt, KISZ-munkája során, mind majdani szakmai munkája során fel tud használni.

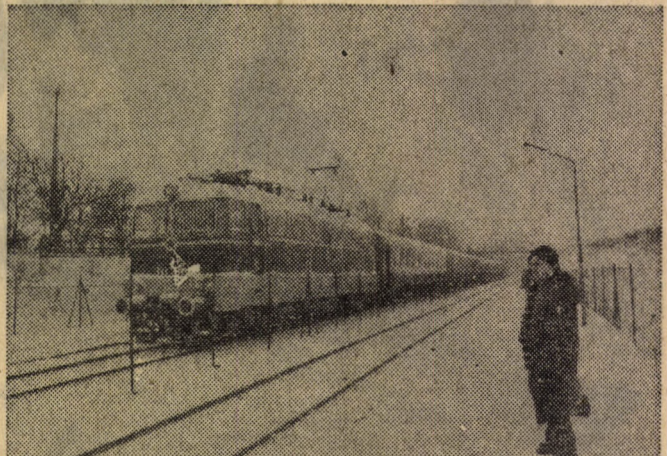
Itt is (mint már az első EV választás során) felvetődött, hogy képesek vagyunk-e egy-

általában másokról alkotott véleményünket megfogalmazni, megindokolni. Mondjon nekem valaki ezakt kritériumokat az ilyen minősítésekre, mint X. Y. aktív, csak rokkázik, ezért aktív, önálló véleménye van, nincs önálló véleménye, kritikával, illetve kritika nélkül fogadja a dolgokat. Példák sorával esetleg lehet ezeket bizonyítani, de ki jegyzi meg azt a számtalan apró esetet, amelyeknek alapján véleményyt alkot.

De itt párttagfelvételi javaslatról van szó. Elmondhatja-e valaki véleményét ilyen esetben, ha ezakt indoka reálisan csak ennyi: ilyennek ismerem. Ha azt mondom jó srác — ki tudja, nemcsak tette-e ezt, mert karrierista ha azt mondom, rossz srác (függetlenül szándékától) lehet, hogy amit csinál, rágalmasz. Az, hogy ismerem, nem bizonyított arra, hogy véleményem köze van a valósághoz.

Akiket ma a pártba javasolunk, holnap szavazatukkal eldönthetik, kik vezessék az országot. Ez messzeemenően nem lehet mindegy annak, aki tanul történelmet és van egy csöpp esze. A realitásokat tekintve, ez ma mindenki felelőssége: olyan valaki párttagfelvételének javaslatát támogassam — saját életemben — aki remélhetőleg nem adja voksát valami rossz (szubjektív, ki mit tart politikában rossznak és mihez képest) dologra, vagy ha mézisz becsúszott a galiba, felsmeri, és mindent elkövet a változásért. Még ebből a szempontból is el lehet dönteni az ismeretségi alapján szubjektíve, hogy javasolom, igen vagy nem. Ha meg nem, akkor tariozokodom és passz. Mármost, hogy véleményemet elmondhatom-e anélkül, hogy a gonosz protezsátor, vagy a gonosz rágalmaszó képében telenek meg, ez számomra rejtély.

K. S.



Egy srác beszélni készül

Naivitás vagy ellenzékiesség?

Kísért egy emlék.

Barátomnál töltöttem az estét és a politikára terelődött a szó. A papa (aggódó elkötelezettje rendszerünknek, átélte történelmi tapasztalatokkal, mellesleg tanár) keserű hangon panaszkodott, hogy járványszerűen terjednek a különböző „pluralista nyavalygások”. Cikkeket, tanulmányokat sorolt fel, különösen a Valóságból meg a Mozgó Világból, de néhány úgymond „dívatossá” váló előadást és előadót is megemlítet. Csupa olyan forrás, amelyek ilyen vagy olyan szempontból kritizálják a szocialista demokrácia mai gyakorlatát, esetleg eleve az „érdekek határozottabb ütközését” sürgeti. Mellesleg a Közgazdaság néhány cikkét is felemlegette. Meglepett a támadás. Ezekben az írásokban én nem láttam semmi rendkívül vagy pláne botrányosat — jó párral magam is szimpatizáltam. Akadt persze bőven, amivel nem értettem egyet, de ettől még örültem annak, hogy megjelentek, újabb szempontra adva ezzel, táéftva a kört, szemléletünk viszonyítási rendszerét.

Alig egy éve ennek.

Gondolatban azóta is gyűjtöm az érveket — vitázom vele. És nemcsak vele. Mindazokkal az ószintén tisztelt, elismert, főszándékú idősebb ismerőseimmel, akik hasonlóképpen reagálnak vagy felháborodva reagálnak egy-egy szókimondó cikkre, véleményre, a megszokottól eltérő fejtegetésre. Azonos célokat követünk — s mégis, általam elfogadott emberek teadják azt, amit én helyesen, vagy legalábbis megengedhetőnek érzek (holott én is „elkötelezettnék” tekintem magam).

Vajon miért van ez?

Aggódásuk arra int, hogy

a mai helyzet nem alkalmas az efféle elmélázó okoskodásra. Valami olyan történelmi-politikai veszély van a levegőben, amit nem is sejtetek, és ami nem tűr meg ilyesmit. Azonban lehet egy másik ok is: a bennünk élő „történelmi reflex”. A keserű tapasztalatok, hogy a legapróbb kilengés is jövátelhetetlen hibákká torzulhat. Egy átélte 1956 után könnyen lehet, hogy minden polémia, külön vélemény, ösztönösen felébreszti a gyantát, s az óvatosságot.

Nem merem (hiszen reális ismeretem nincs róla és erkölcsi alapot sincs rá), hogy az utóbbi okot higgyem. Az előbbi viszont nem hihetem! Az általam ismert tények, napjaink (vélt?) valósága, gondolataim, értékrendem formáló benyomások sokasága — nem engedik.

★

Szoktam szerint külpolitikával foglalkozom. Többet talán, mint az átlag, de persze elmélyült ismeretekre — egy évvel az egyetem után — még aligha hivatkozhatom. Azt azonban én is jól látom, hogy „a nemzetközi helyzet (ismét) fokozódik”. Hogy éppen fokozódik. Tudom, hogy a nyugati politika igyekszik mind erőteljesebbé tenni a befolyását. Nemcsak katonai erőfölénnyel törekszik, hanem gazdaságilag is függésben próbál tartani, miközben módszeres ideológiai propagandával támad minket. Igen, tudom, bevallott szándékuk a fellazítás — éber aktivitásuk a lengyelországi események kapcsán magáért beszél.

Szerencsére nem élhettem át, így csak „Pelikán József” történetéből, no meg elemző leírásokból tudom,

hogy hasonló történelmi helyzetben 25—30 évvel ezelőtt a „sorok szorosabbra zárása” volt erre a válasz, az „eszközök és gondolatok központozása” útján. Az akkor élők (a mai aggódók...) tudják, hogy egy bizonyos pontig ez volt az egyetlen megoldás, hogy szükség volt erre. Az én „történelmi reflexem” (paradon... a történelmit máris elhagytam), már más. A mai eszközök és a mai emberek ismeretében nem tudok elképzelni mást (s ebben pártunk határozatait csak megerősítenek), minthogy az egyéni és társadalmi kibontakozásra, a „társadalmi párbeszédre”, a „demokrácia kiszélesítésére” kerüljön a fő hangsúly. És így feleljünk a külső nyomásra. Az erre való törekvés egyik jelének érzem azt, hogy ezek a vitatott cikkek megjelentek, előadások elhangzottak. Hozzáátve hogy tudom, messze nem ez a legfontosabb eleme a folyamatnak — de eleme!

Végül is 25 vagy akár még 20 évvel ezelőtt is akadhattak olyan reakciós, társadalomellenes csoportok (tehát nemcsak egy-két ember), amelyek valamiféle „tökés restaurálásról” álmodoztak. A ma aktív „politizáló”, gondolkodók jelentős többsége azonban (az egyetemisták egyértelműen) már nem ismernek más társadalmi rendszert, mint amiben élünk! Ha kritizálnak, ha töprengenek, ha jobbit keresnek, azt annak keretein belül teszik csupán — nem pedig annak ellenére!

„Igen-igen, csak hogy a pokol felé vezető út is... ügyebár” — feleli erre a történelmi tapasztalat. A naivitás, a felelőtlen nagyszájúságok néha veszélyesebb, mint a tudatos „ellenzékiesség”. Hogy mennyire félrecsúszhatnak önmagában jó szándékú elképzelések, arra éppen napjainkban láthatunk példát. Igaz, de ilyenkor viszont önkéntelenül is beugranak azok az érvek, amelyek kórusban bizonygatják, hogy a magyar társadalom gazdasági szerkezetét, mezőgazdasági struktúráját, gazdaságirányítási mechanizmusait lényegesen egészségesebb, mint korábban, vagy mint esetleg másutt, és ha rejt is magában ellentmondásokat, azok jellegükben egészen mások, nem az alapkérdéseket érintik — és így tovább. A nagyobb konszolidáltság pedig azt hiszem, nagyobb mozgásteret is jelent.

★

Végül is az ember évezredes vágya, hogy „szabad” legyen, azaz hogy saját életét, sorsának alakulását (önmaga számára is érezhetően) saját maga formálhassa. A magántulajdon megszüntetése, az eszközök társadalmi tulajdonba vétele történelmi lépés volt afelé, hogy ez társadalmi méretekben megvalósulhasson. De egyelőre még csak lépés és nem maga a megvalósulás. A gazdasági korlátok ma is tetemesek: az egyén munkája még ma is csak közvetetten társadalmi, a gazdasági elköltés, a munka szerinti elosztás még jelentős részben alárendelt helyzetbe kényszeríti az egyént — miközben az eltérő anyagi helyzet talaján eltérő érdekek keletkeznek. A különböző érdekek pedig nyilván ugyanazoknak a társadalmi-gazdasági folyamatoknak más és más megítélését eredményezik. De ettől még a kiindulási alap (a „kerethez való viszony”) azonos lehet! És én úgy érzem (például amikor elnézőbb vagyok a barátom papáját irritáló cikkeivel

szemben), hogy az esetek többségében azonos is.

Es itt szokott feltűnni a leggyakoribb intó szó. Nevezetesen, hogy: „lehet, a te »töprengőd« eredetileg a szocializmus keretein belül akartak »jobbítani«, érdekeket egyeztetni, de időközben annyira eltávolodnak a marxizmus — leninizmus alapelvétől, hogy elképzeléseik fokról fokra letérítenek a szocializmus útjáról — és szándéktól függetlenül a másik oldalon kötnek ki.”

Itt szoktam megakadni. Éppen azért, mivel — végeredményben... — ugyanazt akarjuk mind a ketten. És ez a következmény nekem sem érdekem. Viszont valóban — elméletileg — bekövetkezhet. Igaz, felelem tehát ilyenkor, de az is marxi tétel, hogy a társadalomban jelentkező jellemzőbb gondolatok az éppen uralkodó, jellemzőbb anyagi (gazdasági) viszonyok következményei. És amikor az előbbi elbírájuk, értékeljük, netán leintjük, akkor — szerintem — végül is az utóbbiból kell kiindulni. Miért és hogyan keletkeztek? Egy magát szocialistának valló társadalomban valóban küzdeni kell a marxizmust romboló propaganda ellen, de közben arról sem szabad megfeledkezni, hogy napjaink anyagi életének van jó néhány olyan (igaz, nem alapvető, de az emberekre közvetlenül ható) jellemzője, ami látszólag ugyan csak nem fedi egy az egyben a marxizmus klasszikusainak a szocializmusra utaló eredeti elképzeléseit, normáit. Például az, hogy hatvan évvel az első szocialista forradalom után még ilyen széles az áruk köre; hogy a gazdasági élet egyik meghatározója a tőkés világiaci ár; hogy az állam szerepe továbbra is domináns, néhol fokozódik; hogy még mindig (és rövid távon egyre jobban) rászorulunk a kisvállalkozói rendszerre; hogy virágozik a „második gazdaság”... csupa olyan mozzanat, amit a napi valóság kényszere alakított ki a szocialista társadalmakban. És a mai ember ebben a napi valóságban él (ebbe születik), innen származtatja igényeit, „érdekeit”. Elsősorban többségében romboló szándékkal, természetesen szükségletként.

★

Azt hiszem, sejtem már. Barátom papája azért reagál másként ugyanazokra a dolgokra, mert ő az ideológiai, politikai célok-elvek oldaláról közelített (küzdött, dolgozott!) immár 30 év óta mindazért, ami számomra konkrét valóság, kiindulási alap. Én már, ahogy mondani szokás, bele-szültem, és ezen keresztül, a tapintható valóságtól haladva közelíttem (tanulom) az elméleti alapelveket. Az ő gondolkodásában az első a domináns, annak alapján mérleget, számomra a második a valóságosabb, erre vagyok érzékenyebb, jöhet az elsőt sem tagadom, sőt! S ebből a két alapállásból ítéljük meg — eltérően — például a „külső” véleményeket, cikkeket stb. Az eredmény pedig: hiába közös a cél, a szándék, a felszínen látszólag ellentmondunk egymásnak — más nyelvet beszélünk.

Valahogy így van ez. Pedig jó lenne, ha gyakrabban találkoznánk az ítéleteink. Ha több megértéssel és nyitottsággal közelítenék egymás gondolatait, értékrendje felé. Nagy szükség volna rá, hogy ezt mihamarabb megtanuljunk.

Fóris György

Felhívás

A pénzügyi tanszék a II. és III. éves pénzügyszakos hallgatók számára tanulmányi versenyt hirdet.

Feltételek:
1., **Önálló tanulmány benyújtása** (maximum 30 oldalas terjedelemben) valamely alábbi témakörből:
a.) Tetszés szerint választott szerző pénzügyi munkásságának értékelése.
b.) A vállalati eszközök finanszírozásának lehetséges formái és azok összehasonlító elemzése (feldolgozható pl. a forgóeszköz-finanszírozás, a

beruházás-finanszírozás rendszere, illetve története).

2., **Pénzügyi tárgykörből kiemelt vizsgaeredmény elérése.**

3., **Társadalmi tevékenységben való aktív részvétel.**
A tanulmány jellegű (a csatolandó zárt borítékban a jelleg, a bprítékban pedig a pályázó neve és a jellege szerepeljen), a beadás határideje 1981. július 31.

A tanulmányi verseny díjazására 3000 forint áll rendelkezésre.

dr. Szerletics József docens
tanulmányi versenyfelelős

Előszó

„A jelen cselekvési lehetőségeit tekintve is meghatározónak vélem azt a szemléletet, amely az emberek segítőkészégre, kollektív hajlandóságaira építve, de nemcsak arra apelálva kíván megfelelni a kor kihívásainak... A konstruktív társadalmi cselekvéshez olyan megismerési kép szükséges, mely az emberi, pszichológiai okokat és az objektív strukturális-társadalmi okokat egyaránt képes látni... S a társadalomnak ma sem mindegy, hogy tagjaiban munkál-e vagy sem a köhéző, a közös sors tudata... A kérdés csak az, hogy ez az érzés mennyire

vakon pozitív

...vagy mennyire hajlamos a józanságra, a kritikára.”

A történelmi tudat kifejlődésében döntő szerepe van az iskolai történelemoktatásnak. Egyelőre nincs meg publikált elemzése a felszabadulás utáni történelemkönyveknek, sőt az is úttörő vállalkozásnak számít, hogy Unger Mátyás megvizsgálta a 45 előttiakat egészen 1777-ig, a Ratio Educationis-ig visszamenően. Eredményeiből CSEPELI GYÖRGY idéz a KRITIKA 10. számában, s egyben azt is firtatja, milyen tanulságok vonhatók le Unger könyve alapján a mai nemzeti érzés- és tudatvilág állapotáról.

„Az első világháború végeztéig olyan nemzeti tudatra oktattak középiskoláinkban, mely egy középkorba transzponált magyar álmot, a Magyar Birodalom szügerálta a tanulókból azokkal a kompromisszumokkal, amelyek a dualizmus lényegéből adódtak... A törés, melyen át az 1918—19-es forradalmi időkben egy pillanatra tiszta levegő süvített az áporodott világba, a Párizs környéki békediktátumok után következett be: nem a megtartás, hanem a visszaszerzés lett a történelmi kép elsődleges funkciója.

Saját múltunkból leginkább a regényszerű, eseményes, dramaturgikus elemek említése a leggyakoribb: diplomáciai lépések, háborúk, csatavesztések, királyok, hősök, árukól rendelésük be tablszerűen a mai köznapi történelmi tudatot... Nagy embereinket szeretjük ellentmondásmentesen látni: aki jó, az nem tehet rosszat, viszont aki valamilyen gatzettel, negatívummal érdemelt ki, hogy neve fennmaradjon, attól nem szívesen fogadunk el érdemes tettet, pozitívumot.” Csepeli olyan köztudati mintát szorgalmaz, „mely esendőségében mutatná meg a nagyságot, emberi, lelki oldalát is felvilágotlanítja a történelem szereplőinek, akik végtére is ugyanolyan anyagból voltak gyúrva, mint mi magunk. Sematizmus és ellenesemiatizmus helyett elevenségre, s attól elválaszthatatlanul gondolkodásra lenne szükség. A mai köztudatban általános, hogy „objektív, gazdasági-társadalmi okokat a véleményekkel rendelkezőknek csak töredéke képes felhozni a magyar történelem (különben gyér számú) diadalaira... Hasonló logikai túlzással találkozunk, ha a történelmünk tragikus eseményeire, bukásaira vonatkozó oktatási anyagok után nyomozunk. Megkérdő a történelemkönyvekben bemutatott és a mai oklancok szerkezetű: a moralizáló-pszichológizáló okokban látják a döntő mozzanatot (a széthúzásban, árulásban, pártoskodásban). Ezután következnek az ellenséges túlerő, netán a balsors...”

Pedig a történelem csak akkor lehet a jelen élet tanító-mestere, ha nem példatárul, hanem tanulságul szolgál.”

Eljövendő koroknak minden bizonnyal alapvető tanulsága lesz Lengyelország története a 70-es évek második felében. Az események fontos dokumentuma a LEMP KB VI. plenumának jegyzőkönyve, amelyből a NEMZETKÖZI SZEMLE ezúttal novemberi száma közölt részletet. Az amúgy is töredékes összeállításból én önkényesen tovább válogattam, s az itt következő idézetekkel szeretném a cikket olvasásra és további megfontolásra ajánlani.

„Nagy jelentőségű dolog, hogy a konfliktus legveszélyesebb szakaszát a párbeszéd, a megállapodás,

az értelmes kompromisszum módszerével

oldottuk meg. Tudjuk, hogy a múltban — 1956. júniusában és 1970. decemberében — másként volt. Nem felejtkezünk el nemzeti drámáinknak erről a fontos vonásáról, és erre mindig valamennyiünknek emlékeznünk kell... Ma pártunkban egyetértés van abban, ami az átélte konfliktus jellegét illeti. Ez tömeges munkástiltakozás volt, nem a szocializmus, hanem elveinek megsértése ellen, nem a néphatalom, hanem a rossz kormányzási módszerek ellen, nem a párt, hanem politikai hibái ellen. Nem szabad az értékelést leegyszerűsíteni sem. Nem a fogyasztók ellenkezése volt ez, hanem az állampolgárok tiltakozása, nem a bérmunkások ellenkezése volt, hanem egy olyan osztályé, amely felügyelőnek érzi magát a Köztársaság felett... Pártunk létfontosságú érdeke a társadalmi önkormányzatnak és a társadalmi szervezetek önállóságának a fejlesztése. Ez természetesen nem jelenti a szocializmus ideológiájától való függetlenséget, hanem a konkrét kérdések és problémák vonatkozásában a vélemények és álláspontok önálló kialakítását. Az ilyen önállóság az aktivitás és a kezdeményezések forrása, feltétele. A demokrácia nem a hatalom gesztusa a társadalom iránt, hanem a szocializmus nagy és növekvő szükséglete. Csak ezen az alapon születhet meg a párt politikájának valódi támogatása, valamint a hibás törekvésekkel való szembeszállás, azok elutasítása vagy kijavítása.

A társadalmi önzagatás és a párt vezető szerepe nincs ellentétben egymással, hanem kölcsönösen kiegészítik egymást... A munkástanácsok megszüntetése óta a munkásonkormányzati konferenciákban nincs a dolgozóknak olyan képviselője, akik közvetlen szavazással választottak meg, és kizárólag az önkormányzati munkára. Ezenkívül a legfontosabb kérdésekben, olyanokban, mint a termelési terv vagy a béralap, a döntések úgyis felülről érkeznek, az egyesületektől, tehát a munkásonkormányzati konferenciák szerepe ezek megállapításában elenyésző... A társadalmi szervezetek között különösen fontos helyet foglalnak el a szocialista ifjúsági szövetségek. Szerepüket kijelöli egyrészt aktivitásuk a fiatal nemzedék érdekeinek és törekvéseinek képviseletében, másrészt képességük az ifjúság nézeteinek és állásfoglalásainak a hazafias és a szocialista eszmények szellemében való alakítása. Az ifjúsági szervezetek aktívainak és tagjainak fontos kötelessége a tevékenység tartalmának és módszereinek átgondolása, gazdagítása, nagyobb hitelességgel való felruházása. Folyamatban van a diákonkormányzat kialakulása. A Lengyel Szocialista Diákszövetség, megerősítve eszméit és tömeges jellegét, segíti ezt a folyamatot, a réteproblémák megoldásának és társadalmi aktivitásuk formái gazdaságfejlesztésének lényeges tényezőjét látva benne. Támogatjuk ezt az álláspontot abban a meggyőződésben, hogy a diákonkormányzat a szocialista demokrácia új formája lesz...

A megegyezés és az együttműködés politikája ma országunk egyetlen esélye.”

M. G.

Magyarnak lenni

Magyar az, aki bátran szembenéz a nép bajjaival, a nemzet fejlődésének akadályait. Aki a szabadságot ma is minden téren meg akarja valósítani... Magyar én előttem az, aki az értelmet szereti, aki szenvedélyét csak akkor engedni szabadon, midőn a szó már nem használ az igazság elfogadtatására. Minden nép közösség. Jó magyar az, aki emberi, jó tagja a magyar közösségnek.” Az idézetet Illyés Gyula 1939-ben megjelent Ki a magyar című tanulmányából vettem. A magyarságról alkotott véleményét Babits így foglalja össze: „... a magyar nyílt szívű és nyílt szemű nép. Kultúrája 900 év óta együtt halad Európával. Nyíltsága mély életbeli és történelmi okok eredője.” Széchenyi a magyar jellemet a nemzet tántoríthatatlan királyihűségében vélte felfedezni. Keresztúri Dezso a magyarság magányosságát emelte ki, melyet a nép hajlamos „... büszke különállásnak érezni és hajlamos arra, hogy életének célját és értelmét a pusztá lét. Örmében vagy a nemzeti önzés céljaiban keresse.” Rendkívül tanulságos a magyarság különböző által megrajzolt képe is. Közülük talán Voltaire szemlélete áll hozzánk a legközelebb, ezért őt idézem. „Valamennyi nép között, amely a szemünk előtt a történelem elvonult, egy sem volt olyan szerencsétlen, mint a magyar.”

A költők is gyakran elmélkedtek a magyarságról. Ők tudományos igény nélkül rendszertelentül jegyezték le megfigyeléseiket. A tunya, nem-törődöm magyar torz képét rajzolta meg Petőfi Sándor a Pató Pál úr című versében. Vajda János a Virrasztók-ban a magyarokról mint tétlen álmodozókról ír. Ady magyarságát az eltévedt pusztai lovas sötét pesszimizmusa jellemzi. A magyar sorsról, magyar jellemről századokot át folytatott vitában, közírók, politikusok, történészek vettek részt. A vitában részt vevők hosszú sorában Kölcsey, Széchenyi, Kossuth, Ady, Babits, Illyés és Erdei Ferenc neve is szerepel. Ugyanakkor saját tudomásunk kell venni, hogy a vélemények, gondolatok szervesen

Stark Tamás

Beszélgetés Balogh Edgárral

„A nemzetiségi kérdést kétfelől kell tekintetbe venni, úgy is, mint a többség, úgy is, mint a kisebbség ügyét. A többséget mindig meg kell nyugtatni, hogy a kisebbség érdekeinek képviselője nem léte, ország, szuverenitása, békeje ellen irányul, mint nemegyszer már a történelem folyamán, amikor a kisebbségi kérdés hódító háborús szándékoknak, uralmi előretöréseknek szolgált ürügyül; hanem éppen ellenkezőleg, a kisebbség jóléte, boldogulása az ő szabad fejlődésének, államiságának, békés sorsa alakulásának javára szolgál; kisebbségi oldalról nézve ugyancsak a realizmus mértéke az a belátás, hogy a teljes nemzetiségi kibontakozás — többnyire mást is, de nálunk a Duna-völgyében feltétlenül — nem az együttéléssel szemben, hanem az együttélés tökéletesítése útján tehető biztossá és eredményessé, megnyugtató távlatokat nyitva a nemzetiségi közélet fennmaradása és fejlődése felé.”

Nemcsak a nemzeti kisebbségi sorban élőknek, de általában a magyarságnak a jövőjét csak a társadalmi progresszióval összeforrasztva lehet keresni — ez a történelmi tanulság a szomszédos szocialista országokban még fokozottabban előtérbe került körkörülményben. Balogh Edgár több mint félévszázados tevékenysége jó példa ennek realizálásában. Bár a kétnyelvűség

területen normális jelenség, ez eszméileg nem jelent eltérő „nyelvet”, ha magyarokkal vagy románokkal érintkezünk, hanem közös és egységes szocialista szellemet igényel.

Balogh Edgár tartott előadást december 3-án a Magyar Írók Szövetsége és a TIT Budapesti Irodalmi Szakosztálya által megrendezett találkozón: a 20-as évektől kezdve ismerette a romániai magyar publicisztikán belüli vitákat.

Előadása után ismertette a Romániai Magyar Irodalom Lexikonának előkészítő munkálatait. 11 szerkesztő kezdte meg a munkát 70 munkatársal. 1973 helyett 1979-re készült el, ami azzal az előnyvel járt, hogy ezt a periódust is feldolgozták. Az első kötet már nyomdában van, de még a második kötetéről is remélhető, hogy 1981-ben megjelenik. Már fiatal szerkesztőgárda veszi át Balogh Edgártól a további munkát. Magyarországon e Lexikonból 6 ezer példányt rendeltek meg. Címzésvai a szépirodalom mellett a tudományos irodalmat művelőkről is szólnak 1919-től 1979 végéig, ha akár csak egy munkájuk is megjelent magyarul.

Megkérdezték Balogh Edgártól, hogy mivel magyarázható, hogy Sütő Ádrás az utóbbi időben főleg drámákat ír?

A meglévő 7 magyar nyelvű folyóirat előfizetőinek száma ugyanis 5—10 ezer körül van,

tehát mintegy 15 ezer olvasót fog át, ami a magyar nyelvű lakosságnak csak kis része. Igaz, a napilapok előfizetői már 400—450 ezer körül vannak, de ezekben a magyar nyelvű újságokban nincs hely a szépirodalomnak, ezek inkább hírközlő jellegűek. Maradnak a színházak, amelyek rendkívül népszerűek és nagy látogatottságúak. A 6 magyar színház, 1 opera és 2 népszínház, továbbá a hétfői három órás magyar nyelvű tv-adás, a 3 magyarul adó rádió jóvoltából már több mint 500 ezer magyar nézőt és hallgatót be tudnak vonni. Ezért örül és üdvözli Balogh Edgár a magyar nyelvű drámaírást.

Figyelemreméltó volt, ahogyan a „Megéneklünk Románia!” című romániai kezdeményezésről és mozgalmáról nyilatkozott. Ennek keretében ugyanis ezerszámra születtek a magyar nyelvű ének-, tánc- és színjátszó együttesek is. Jellegzetes, ahogyan Romániában ösztönzik a folklór művelését. Ebből mi is tanulhatunk.

Az urbanizálódás folyamatában mintegy 6 millió ember vált nemrégiben városi lakóvá Romániában, akik a faluból magukkal viszik a folklórt. Egyébként is a romániai fejlődés sajátossága, hogy a népiélet és a közélet között korábban sem volt olyan nagy szakadék, mint amilyen pl. a magyar arisztokrácia és a paraszt tömegek között. Az említett folyamat azt jelenti,

hogy számos magyar művészi együttes és táncszínház alakul a különböző helységekből.

Az ifjú értelmiség egy részében hódító metanyelv, az abszurdoknál meglévő mágikus nyelv stb. láttán azt gondolhatni, hogy az ifjúságot nem is érdekli a folklór. Ez nagy tévedés, amit a Korunk indította folklórtanfolyamok nagy látogatottsága is bizonyít.

Manapság nemcsak figyelemre méltó történészek, de nyelvészek is vannak, akiknek nagy a vonzerejük és hatásuk az ifjúságra (Egyed Ákos, Keleti Elek, Jakó Zsigmond, Szabó T. Attila). Nemrég Szárhelyen közös konferenciára ülték össze a magyar és román fordítók, izmos és erőteljes a természettudományos gárda. Részt vesznek az említett lexikon munkálataiban, és mezőgazdasági, gépészeti, kémiai, orvostudományi magyar szakosztályokat adnak ki.

Balogh Edgár emlékiratait folytatásaként most az 1945—1955 közötti periódust átölelő kötetben dolgozik. Személyes, olyan kommunista magatartásnak a varázsa sugárzik, amelytől távol áll mind a nemzeti nihilizmus, mind a nacionalizmus. Példája nagyon jelentős — mint Dobozy Imre hangsúlyozta — mivel a különböző előjelű nacionalizmusok csak egymásra liciálhatnak, de távolról sem semmisítik meg egymást.

S. J.

Színek

Hét éve gyűjtöm kedves verseim. Hadd ne hiába. Tizenéves diákverselők a hetvenes évekből: mernek még szépet mondani. Nézzünk tükrükbe.

Gáspár Melinda:

XXX

Szeretnék úgy élni, hogy senki — akit én magamnál többre tartok — kevesebbre ne becsléljen önmagánál.

Hiányzol

Hangod ha hív, hús hárfahang, hiányod halkszavú harang —

hajamba hervadt holnapok hiába hullnak: hallgatók.

Hiányzol. — Hömpölygő habok hullámát hívnám — hallgatók;

hegyhátra hajló Hold-anycám hívogat s hófehér hazám

határa hív — elhallgatók s hajnalban hétszer meghalok...

Hargitay Erika:

Színek (keresztöltés)

sárga	szemed	rebben	messzi
forró	arany	szellős	hajnal
este	tiszta	ezüst	égbolt
izzik	tenger	örvény	kéklik

Biró Tamás:

Hexameterek

Vágyom szállni a térben újra a kék tűzek álmán megfeszítem hát régen elomlott úrklikkötőmben szép ideges csillag tüzes fján büszke hajómat szerte a légtérben új fiatal tűzek fénydala árád felkel a nap Lásd múlik már lassan a század

Sűrű a lét most vágyik a fáradt ész lepihenni ámde felugrom hív a mi munkánk új diadalra nem lehet állni ha szállna a lelked nincs nyugodalmas sok vihar tör-zűg gyilkol a pusztá lehuza a mocsár s meg várnak ránk még sokfele nagy harcol szabad eszmék

Tűz a mi dolgunk felégeti markunk százfele mennénk nem mi akartuk: ember ne lehessen az ember Harcosok újak lángok vagyunk és fegyver a létünk győztünk megöltük minket ezerszám mégse feledjük életet hozni élni szeretni — erre születünk: —

Új szóval szólni menni az úton sápadó múltat vinni a vállon megvívni a léttel bamba világgal friss levegőért: kitörni az égbe lehozni a földre a mennyet

messzire látni tudni és tenni a dolgunk mámoros tűzizű vágyval tudni és szólni ha kell szállni a kozmikus dalra.

Szekér András:

Az ifjúság forradalmiságáról hazánkban

Lépcsőkön kopogó ég melenget babérlevelet

zajosan füstölő lángban elhaló jegenyefák

távolban vöröslő ág türelmes gyümölcselel hív

Kiss Katalin:

Végül

Tudom, nem voltam soha senki sem, mindig csak az, mit a kedvesem akart s bárki megkapott, mert örültem, hogy én is adhatok valamit.

S most senki vagyok, mert senkié vagyok.

Miért cselekszik jól valaki?

Értelmetlen kérdés! Mégis, ha csak úgy ösztönösen, érzelmeinkre hallgatva segítünk a másikon, környezetünkben majdnem mindenki ezt kutatja. Vallják: Érdek nélkül minek jól tenni? Pénzért, jó állásért, kiváltságokért, vagy szerelemért, úgy már igen, úgy megéri! És ha egyikért sem? Akkor keresik a dolog mechanizmusát: Miért? Hogy merültek? Hogyan jutottunk el az elhatározásig? A jól így könnyen rosszra fordítják ezek a zaklató, felelősségrevonó, olykor rosszindulatú kérdések. A jól cselekvőt pedig önfeláldozóvá teszik, olyanná, aki jól tesz másokkal a saját kárára. Ezt a folyamatot mutatja be Roscsin színműve.

A darab fő szála realista Pygmalion-történet happy end nélkül:

A moszkvai családapa megakadályozza a számára teljesen idegen, a tundrán felnőtt, szülei által elhanyagolt tizen-

Roscsin: Olga a Pécsi Nemzeti Színházban

éves kislány öngyilkosságát, majd elvállalja további nevelését. A kislány rajong a jövővéért, a férfi féltő szeretettel viszonyozza ezt. E két érzelmből hamar rágalmat fabrikál a gyámhatóság, a munkahelyi vb-titkár, a barát, a szomszéd néni, végül ezek, vagyis a Közvélemény befolyása alatt a feleség is. Olga úgy érzi, el kell hagynia befogadó családját, most neki kell jól tennie velük, csak így állhat helyre köztük a béke.

A darabban a mellékdramák száma majdnem egyenlő a szereplőkével, így Galina Volcsek rendezőnő a talpán, mert ebből a túlbonyolított, rendkívül hosszadalmas történetből mind-

végig élvezhető (több, mint kétórás, szünet nélküli) előadást varázsolt a pécsi Kamaraszínházba.

Minden előttünk történik. A színpadot a színészek rendezik át. A zenét és a zörejeiket a játéktér két szélén a szemünk láttára „gerjesztik”.

De nem csak ezekből a külső jelekből lehet felfedezni a Volcsek-stílust. Egyedülálló és csodálatos, ahogy a szovjet rendezőnő megtanította a pécsi színészeket a csönddel, a némasággal játszani. Percek telnek el szó nélkül — mégis pereg a cselekmény, sorsokat ismerünk meg — néma mozdulatokból. Például: Borisz, a férfi testvére saját kislánya

halálhírét hozza. Leültetik egy székre, háttal a nézőknek. A családban zajlik tovább az élet, a mozdulatlan, fájdalmasan görnyedő hát mégis jelen van, nem válik díszletté.

Hasonlóan bravúros a szöveg ill. a történés összhangja a fény-, zene- és zöreijátékkal. Volcseknél igen fontos szerepet kapnak a kellékek is. Többek között ennek köszönhető, hogy tétlenül, ok nélkül soha senki nincs színpadon. Így még az is elkerülhető, hogy a színész csak felmondja a szövegét.

A szereplők közül nehéz bárkit is kiemelni. A néző ezúttal nem egy-egy rendkívüli alakításra emlékezik vissza, hanem megragadó jelenetekre, jelenetsorokra.

A darab fordítója: Morcsányi Géza a MKKE volt hallgatója a Közgazdász kulturális rovatának volt szerkesztője.

— Aa —

A fényképész mesterségtől a fotóművészetig

Fotókiállítás dr. Vajda Ernő képeiből a Vigadó Galériában és Inkei Tibor portréi a Fényes Adolf tereben

A lapban megjelenő fotók alkotói és a fotókat szerzők nézők kíváncsisággal elemezhetik az amatőrként és fényképésszmesterként indult, a szakma minden fejlődési szakaszát átélő fotóművészekké vált alkotók reprezentatív életmű-kiállításait.

Dr. Vajda Ernő képei a Vigadó Galériában és Inkei Tibor fotói a Fényes Adolf tereben.

A Vigadó Galéria emeleti terében dr. Vajda Ernő munkásságának bemutatása rendkívüli pontossággal és hűséggel bizonyítja a fotográfia, az objektív valóság objektívval való leképésének lehetőségeit. A fotós a tárgy képét környezetében képes oly módon megörökíteni, hogy a látványt felemeli a műalkotás élményszintjére.

Dr. Vajda Ernő fotói az erdőkről, növényekről, tájakról mesélnek.

A természet bűvöletében élő ember tudatos vállalásai ezek a fotók.

A lefényképezett fa, növény, természeti kép pontos. Egy-egy növényről készült „portré” birtokolja arra a növényre jellemző összes általános tulajdonságot, a néző és a szakértő számára egyaránt közli a felismerhetőségnek jegyeit, ugyanakkor a kompozíció és a tárgy kör-

nyezetének a „megtanulása-megfigyelése” megteremti a fotósnak azt az egyetlen megismerhetetlen pillanatot, amikor egy tárgyfotó hordozni tudja az alkotójának véleményét és szellemiségét is.

A fekete-fehér fotó szigorú kompozíciós rendet követő törvénye uralkodik a valóságos környezetnek a fényképezőgép látófelületének keretével kimetszett részén.

A fény ezeken a fényképeken „intenzív” szereplő. Sok kompozíciót felfedezhet, hogy a Nap mozgásának tudatos felhasználásával készültek abban az egyszerű pillanatban, ezért érezheti a néző a természet közelségét a képek láttán.

Olyan felületeket tud a művész élménynyújtóan ezzel az alázatos művészi magatartással megmutatni, amelyet a néző talán most tudatosít a pontos, hiteles megjelenítés hatására. Dr. Vajda Ernő tudja a természetet szépeket látni a tárlatlátogatójával.

Inkei Tibor „portréi”-nak tárgyai az emberi arcok. A kis kiállítóterem falain sorakoznak számtalan arccal megismert érzékeny emberek portréi, színészeink, művészeink arcképcsarnokát láthatjuk a mester lencséjén át. A kiállítás érdekessége az, hogy a művész együtt élt mo-

delljeinek nagy részével a munkája során, így ismert a fiatal arccal és látja a színész, művész sorsát idősödő arcában.

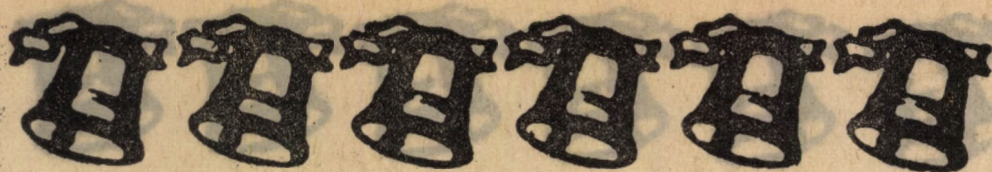
Készültek „művészek” mondott sztárfotók a harmincas-negyvenes évek nagy színészeiről és sztárjairól, kicsit az akkori néző izlésének szánva és vágyálmára kacsinva kattant a fényképész mester gépe (pl. Karádi Katalin). Az utolsó évtizedekben készült portrék már nem „sztárfotók”, hanem a művész egyéniségét kutató, az egységességét feltáró műalkotások.

A „Kettős portrék” e szemléletváltás remek példái. A sorozatból talán Páger Antal 1943/1980 és Szabó Sándor 1939/1980 portréit említem, mint számomra különösen érzékeny emberábrázolás példát.

Páger Antal tudatos, tiszta magatartását rögzíti az 1943-as felvétel, és az 1980-as fotó igazolja a színész valóra vált tisztaságát, őszinte érettségét ráncokban, szemefényében, amely mind a két képen éles és metsző.

Szabó Sándor a kor szépség-ideáljaként néz szembe a mai nézővel is az 1939-es képen, az 1980-ban készült kemény fényhatást felhasználó kép szépséggel megöregedett férfi

Péceli Margit
grafikus



Családi körben

Stafira Zsuzsának történelme van egyetemünkön. De azt is mondhatjuk, hogy életének utóbbi évtizede szorosán kötődik a Dimitrov térhez. Az egyetemi pálya fő szakaszait — egyetemi hallgató a tanár B szakon, a KISZ VB tagja, gyakornok a számvitel tanszéken, nevelőtanárra, majd 1974-től 1979-ig kollégiumigazgató a Kintziben — külső munkák színesítik. Munka a IX. kerületi KISZ-bizottságban, kettős elfoglaltság a KISZ KB munkacsoportjaiban. Lám, milyen hosszú a felsorolás, gyakori az egyidejűség — és mégis, életszerű mindez, amikor beszélgetni kezdünk.

Miről árulkodik ez az aktivitás? Ma nem divatos dolog leírni, ember- és társaságismeretről. El is ismeri, hogy nem tartozik azok közé, akik napjaink jelentős részét önmagukba mélyedve, falak között ülve töltik. Sommáza, az elmúlt években három ifjúság körében élt: nyáron az építő-

táborokban középiskolások, év közben egyetemisták, egész évben pedig a IX. kerületi munkásaktivák között.

Elete egy idő óta új pályán halad, sőt új állomásra érkezett. Júliusban férjével, Horváth Kálmánnal és kisfiúkkal, Gergővel nagy örömben részesültek. Stafira Zsuzsának aranyos ikrei születtek, ottgúrá gyarapodott a család. Ez adta az apropót látogatásunknak.

Egyetemünktől harminc-negyven percnyi távolságban, Budaörs község friss lakótelepén lakik a család.

Az ikrek, Balázs és Csabi a legteltesebb egészségnek örvendenek, sőt a kék szemű Balázs „bátyja”, az ötéves Gergő kívánságát — csak szöke legyen — is teljesítette. Csabi viszont fekete hajú, fekete szemű kisgyerek. Ahogy az édesanyja mondja: ilyenek képzelt el egy Csabit, és ilyenek egy Balászt, felcserélésről tehát szó sem lehet.

Hogyan érzés több

száz fiatal helyett háromra vigyázni, hármát nevelni, irásban talán érzékeltetni sem lehet. Mindenestre minőségi változás, óriási többlet. Egész napot kitöltő — ha azt írom: hivatás, akkor túl szokványos; ha azt írom: elfoglaltság, nagyon rideg — élmény.

A tanszéken persze örömmel fogadták a hírt, csak azt nem tudták mire vélni, hogy két értesítőt kaptak. Csak a második levélke elolvasása után jöttek rá a rejtélyre — nem a biztonság kedvéért küldték kettőt.

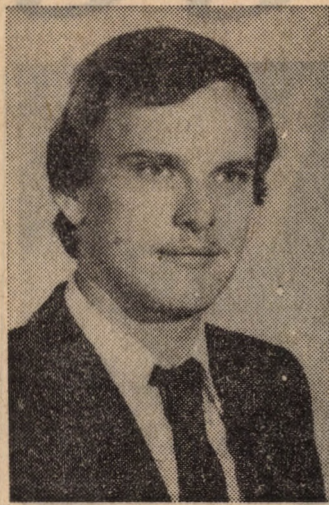
Nem mulasztottam el feltenni az inkább kedves, mint komoly kérdést: mi a szülők vágya: mi lesz a gyerekekből? Az apa válaszolt a „magyarázat” kérdésre: — a mi óhajunk egyelőre nincs népgazdasági kihatással, legyenek egészségesek és olyan csendesek éjjelente, mint ahogy eddig.

Kívánhatnánk-e fontosabbat mi, az egyetemről?

Írta és fotózta: Balázs Gusztáv

Egy első párttag

Egy kezdő újságíró mindig egy kicsit félve megy el riportot készíteni. Sohasem lehet előre tudni, hogy a riport-alany milyen lesz: vajon könnyen kitarulkozik, szinte kérdés nélkül elmesél mindent, vagy kérdések tömkelege ellenére, szinte semmi sem derül ki. Nos, ez alkalommal igazán szerencsém volt Balog Istvánnal, aki bár első (10. csoport), mégis rendkívül „rutinos” riport-alanynak bizonyult.



— Szeretném, ha néhány mondatban elmesélnéd, hogyan is jutottál el a máig, a közigazgatásig?

— Tatabányai lakos létemre, én mégis Tatán az Eötvös Gimnáziumba jártam középiskolába. Az akkor még az országos is egyediállású blokkrendszerű tanítási szisztemát megvalósító gimnázium számomra minden másnál jobban megfelelt. Tizennégy éves koromban ugyanis még nem tudtam dönteni továbbtanulásomról s itt csak a második év után volt szakosodás, ezzel mintegy két évvel sikerült a döntést elhalasztani. A gimnáziumban a matematika és a történelem felé orientálódtam, amivel párhuzamosan alakult ki bennem a közigazgatásra való jelentkezős gondolata. A szállóige úgy tartja, hogy az idő homályában az ember hajlamos az „almamater”-ről csak a szépre és jóra emlékezni. Engem nem érhet ez a vád, hisz az eltelt két esztendő nem olyan hosszú, hogy elhomályosítanám bennem a középiskolámról kialakult képet. Ezt csak azért mondtam el — mert bármilyen furcsa — tanárainról, diákjairól, az iskola légköréről csak a legjobbakat tudom elmondani. Az oktató és tanuló közötti kontaktus mindig harmonikus és közvetlen volt; az úgynevezett „viszonyiszony” kényszerű kapcsolat jegyei, sohasem voltak jellemzők. KISZ-életünk pezsgő és aktív volt, amiben én is részt vállaltam, mert két éven keresztül az iskolai KISZ-szervezet vezetője voltam.

— Mikor jutottál el arra az elhatározásra, hogy az MSZMP tagja légy?

— Ez az elhatározás tulajdonképpen egész eddigi életem következménye volt.

Gyermekkoromban sok szeretetet kaptam az engem nevelő nagyszüleimtől. Ebben az időben ösztönösen vágyódtam a szeretet és a jó társaság után. Később tudatosan is igyekeztem alakítani a környezetem való viszonyomat. Ez a vágy és nem utolsósorban a tennikarás, valamint volt gimnáziumom szervezeti légköre hozta meg végülis a döntésemet.

— A sikeres felvételi vizsga után az egyetemi élet, pontosabban előélet talán legkellemetlenebb része a katonaság következett. Téged, mint ifjú szervezeti tagot hogyan érintett ez a változás, hogyan fogadtak az új szervezetedben?

— Természetesen óriási különbségek mutatkoztak az iskolai és a kalocsai alapszervezetek között. Itt a katonaságnál a szigorú alá- és fölérendeltség következtében nem valósulhatott meg az az „ideális” kapcsolat, ami a középiskola hagyatékaként már megszokott volt számomra. Nekünk párttagoknak sajtós furcsa helyzetünk volt a katonaságnál, egy kicsit a közvetítő szerepét is be kellett töltenünk barátaink, bajtársaink és feljebbvalóink között. Egy biztos az alatt az év alatt rendkívül sok hasznos tapasztalatra tettem szert, amit remélem a későbbiek során hasznosítani tudok.

— Elérkeztünk a jelenhez, az egyetemhez. Milyen az itteni alapszervezetek és mint első tagokat milyen feladatokkal bíztak meg?

— A mi első pártcsoportunk 26 tagú. Ebből 10 SZET-es. Nagyon szerencsésnek tartom ezt az összeállítást, mert így a csoporton belül nemcsak a fiatalos hév és lelkesedés, hanem a tapasztalat is képviselve van. Egyéni véleményem, hogy a csapat jó és lehetőleg van egy kiváló közönség összekovácsolására. Eddigi legfontosabb feladatunk a pártcsoport vezetőségének megválasztása volt. A november 20-i taggyűlésen vált véglegessé az alapszervezet munkaterve, amit kidolgoztunk. Diákok lévén legfontosabb feladatunk természetesen a tanulás. De ez nem jelenti azt, hogy ez a kizárólagos feladatunk, csak azt, hogy elsődleges. A pártszervezet vezetőivel, eddigi kapcsolataink kedvezően alakultak, és remélhetőleg a továbbiakban is így lesz! Itt szeretnék néhány szót szólni a közigazgatásról. Összintén szólva — lehet, hogy egy kicsit maximalista vagyok —, de eddigi tapasztalataim ezen a téren nem túl rózsásak. Többet vártam! No, ez nem jelenti azt, hogy katasztrófális a helyzet, de az új ÉV vezetőségének nem lesz könnyű dolga. A magam nevében megígérhetem, hogy a párttagok mindent megtesznek hogy könnyítsék a munkájukat.

— Te kommunistának tartod magad?

— Bár, már több mint egy éve tagja vagyok a pártnak, úgy érzem, még mindig nem jutottam el sem elméleti, sem gyakorlati téren addig, hogy kommunistának nevezem magam. Egy kommunistának sokat és állandóan képeznie kell magát. Én törekszem ezeknek a követelményeknek eleget tenni.

— Véleményed szerint kik azok, akik alkalmasak a párttagságra és megfelelnek a párt követelményeinek?

— Egy párttagnak nem kell feltétlenül valami különleges tulajdonságokkal bírnia, hisz mi is csak emberek vagyunk. Egyes párttagok néha alaptalannul privilegizálják és az EM-BER-t és a REALISAN-t kifejejtik. Szerintem az a döntő, hogy ki mit tesz a közönségért és hogy mennyire ember.

Janicsék Tamás



Egy csövező filozófiája

„Utálok, ha azt mondják: a munka nemesít”

— Ugyanúgy élünk, mint a másik fiatal, vagy a harmadik, vagy a negyedik. Csak annak idején elkezdünk valamit, illetve elkezdett az első generáció, az előttünk lévő generáció. Nyugaton is többféle lázadás volt. Itt is elkezdődött valami, mint minden országban, és elkezdtek a mi idősebb barátaink valamit, amit átadtak nekünk, a mi generációnknak, és mi megpróbáltuk átadni a többieknek, és végül ez lett. Tehát aluljáró, szóval belefutott az egész ilyen kisemberekbe.

— Nem gondolod, hogy ez nyugatmajmolás?

— Hát, lényegében majdnem minden nagyobb kezdeményezés nyugatról kezdődött el, nem? A farmernadrágtól kezdve a fiataloság öltözködésformája, viselkedésformája egy bizonyos mértékig nyugatmajmolás, és az ilyen nagyobb társaságok igaz, hogy nyugatmajmolásként kezdték, de végeredményben kialakultak egyéniségek is a társaságban.

— Nem volt semmi konkrét programjuk, ami nyugaton megvolt.

— De! Volt konkrét program itt is, nagyon is vannak konkrét problémák, amit ha a fiatalok normálisan fognának össze és jobb lenne az összetartás és barátság, akkor meg is lehetne oldani. A fiataloknak annak idején az volt az egyik problémája, hogy akik — hogy nevezzem? — befutottak, azok dirigáltak, azok a negyvenes vagy középszintbeli egyének, akik már vezető pozíciókat töltöttek be, mindegy, hogy taposás módján, vagy saját értékeikkel, érted? Ezt nem szereti egyik fiatal sem. Itt van a munkahelyvátoztatás: az emberek nem szeretik a parancsszavakat — én sem szeretem — sok helyen voltam már, és rengeteg, nálam sokkal alacsonyabb szinten álló ember próbált uralkodni rajtam. Az illet é nem csipem.

— Ezt fel lehet fogni szabadságvágyként?

— Természetesen minden emberben megvan a szabadságvágy. Abban az emberben is megvan a szabadságvágy, akinek megvan a villája a Balatonon, meg minden, csak nincs olyan erősen benne, mert neki megvan mindene. Nekem nem ez a minden. Ha nekem ezek lennének, én ezekhez volnék kötve. Én nem szeretek kötődni. Lenni szeretek. Erről van szó. Ha az lenne a célom, becsületesen

dolgozni, szakmában, vagy akármiben — hangsúlyozom, becsületesen! — hatvanéves koromig kéne várni azért, vagy pedig hülyyre gürizni magamat. Mellette mit érek? Szeretek élni.

Nézd! Ha fizikai munkásként dolgozom, termelő munkásként, akkor eltartom az adminisztratív dolgozókat, a másik pedig, ha én adminisztratív dolgozóként dolgozom, akkor el tart engem a termelő munkás, mert semmit nem termelnek, csak papírokat, ha pedig nem dolgozom, pontosan az támad engem, az ítélkezik felettem, akit ha fizikai munkásként dolgoznék, eltartanék. Kis körforgás, érted?

— Ez érdekes.

— Ez így is van! Pontosán így is van.

Sokan felteszik a kérdést, miért nem mentem ki nyugatra. Nézd! Előbb-utóbb ki fogok menni. Persze utálok nyugatot is. Tudod? Minden rendszerit utálok. Hangsúlyozom, nem vagyok anarchista. Utálok, ha rendszerbe foglalnak valamit.

— Valami rendszerre csak szükség van.

— Szükség van, de nem ilyenre. És nem olyanra, ami nyugaton van. Főleg nem olyanra!

— Ezt nem egészen értem. Akkor milyenre gondolsz?

— Nézd, ha mindenki azt alkothatna, dolgozhatna, amit szeret, mi lenne akkor? Ezen gondolkodtam. Amit szeretne, amit szívvel-leléssel csinálna, érted? Nem igaz, hogy nincs olyan ember, aki nem buzát termesztene, ha azt szeretne. Egyre jobban kiélőm magamból azt az érzést, hogy disszidáljak nyugatra. Lett volna nyáron alkalmam, tudod, némiképp gyáva is voltam elindulni (útlevelem is lett volna), aztán meggondolásból is. Mindenestre megpróbálok kezdeni magammal valamit. Rossz dolog az, hogy megyek az utcán, keresek embereket, akivel beszélgethetek, vagy akármí, és egyre kevesebb lesz. Nem nosztalgia ez az egész, csak hogy mit lehet csinálni. Semmiképpen nem lázadok, vagy ilyesmi, ez hülyeség, ezt elvetem.

— Mi a véleményed a mai fiatalokról?

— Mit mond az átlagember? Hogy néznek ki? Az aluljárók fia. Nem értem! Ez mindig meg is lesz! Begyepesedett kispolgári dolgok,

de nézd meg a Kék fényt, vagy bármit! Nem ilyen emberek a bűnözők, hogy hosszú hajú, meg csónadrág, hanem az öltönyös szarházi, befutott, jó lében élő primitív ősbunkók. Ehh! Már nem tudok mit mondani. A kis tökös gyerekek is megtévednek, feltörnek egy weekend-házat, de ez még orvosolható. De azok az emberek, akik a társadalomból élik életük, azok a bűnözők.

— Hogy állsz az alkohol és a kábítószerrel?

— Jó inni, szeretek inni, de nem ez az élet-célom. Nem vagyok alkoholist. Úgy vagyok, mint a narkotikumokkal, volt olyan időszak, mikor nagyon jó narkókhöz hozzájutottam. „Büntetődél!” De nem ragasztó, meg Parkán gyógyszer. Jobbakhoz is, érted?

— Nyugati áru.

— Nem pont marihuána, az elég gyenge, voltak jobbak. Jó volt, aztán lejárt az is. A narkót az emberek rontották el. Megmondom, miért: azt mondták, az életből akarnak menekülni, a szarból, a rosszból. Naponta beszédtek annyi anyagot, hogy vagy elhülyültek, vagy bűnözőkké váltak, vagy pedig azt sem tudják, hogy kicsodák. Úgy már nem élvezed a narkót, ha minden nap beszédes.

A lényege az egésznek az: narkózzon valaki. A saját egészségét ássa alá. De kötelezettségeit teljesítse és ne bűnözőn.

— Honnan volt erre pénzöd, hisz jelenleg nincs munkahelyed?

— Utálok az olyan filozófusokat, akik azt mondják, hogy a munka nemesít. Hát, az a bűdös életben nem dolgozotél. Vegyen fel egy húszkilós kalapácsot, és csinálja öt hónapig keresztül egy edzőműhelyben. Akkor majd megtudja, hogy a munka nemesít, vagy nem. Beszélnek nekem emberek üzemelekről, gyárakról, tudod nekem huszonegy munkahelyem volt, kisse ismerem.

— Hány éves vagy?

— Huszonkettő leszek. Hadd folytassam. Hét órákor bement dolgozni a munkás, nyolcig kaktált, elolvasta a sportújságot, utána dumált kávézott, aztán reszelt valamit, lassan dél lett, elment ebédelni, elpofázta az időt és kész. Persze, hogy gazdasági problémák vannak! Az országnak a felesleg tudná termelni, amit most az egész.

— Neked ilyenről nincs jogod beszélni, mert te egyáltalán nem dolgozol.

— Pontosán van jogom, hogy beszéljek róla, mert ha több munkahelyem is volt, ezáltal több problémát megismertem. Volt olyan időszak, hogy valamit nyolc hónapig csináltam. Edzőműhely, vasak, fém hevítés, edzés, dolgoztam különböző vegyi anyagokkal, savakkal

három műszakban, tehát azt hiszem, van jogom ilyesmire dumnálni.

— De hát mégiscsak tény, hogy te most nem dolgozol.

— Persze! Tény! És? Örülök neki! Én vállalom a következményeket. A törvények szerint engem ezért elítélhetnek, az én törvényem szerint nem.

— Elni is kell. Pénz honnan van?

— Engem szeretnek a barátaim. Adnak olyanok, akik nem ilyen formában élnek.

— Nem rossz másoktól elfogadni pénzt?

— Miért lenne rossz? A barátomtól kapom. Ha ő megérti miért csinálom, miért nincs pénzem, akkor nem rossz.

— De mégiscsak ő dolgozik érte.

— És? Két dolog van. Vagy ad, vagy nem ad. Nem? Elég erkölcstelen. Lehet támadni, de mindent lehet támadni. Mondjak egy-két dolgot? Lehet támadni, hogy igazolatlanul a kocsmában rögtön hozzám jönnek, pedig az öltönyös emberke mellettem talán bűnöző. Lehet támadni az üzemi bürokráciát, lehet támadni az olyan ember életvitelét, akit, ha megpiszkálnánk, találnánk furcsa dolgokat. Lehet támadni, hogy a munkahelyről a munkás ellop két csavart és lehet támadni, hogy és nem dolgozom.

Azt hiszik az emberek, hogy csak a kohókban tehettek érték valamit. Nem hiszik el az emberek, hogy a rossz mellett (a szemükben rossz, hogy nem dolgozom), annyi embert agítálok a jóra, hogy nem igaz.

— Te azt a kohó mellett is megcsinálhatod.

— Nem! Nem csinálhatom meg!

— Miért?

— Azért, mert pontosan olyan emberek szorulnak agitációra, akik nem dolgoznak, egész nap csavarognak a városban. Én is kénytelen vagyok csavarogni a városban, nem példát mutatni, hogy én is azt csinálom, hanem hogy megóvjam például attól, hogy lopjon a közérben. Rengeteg ismerősöm nem bűnöző, csak azért lop a közérben, hogy berúgjon. Én mondom neki, ne lopjon, és nem lop. Kérj, de ne lopj. És ezt próbálok elmagyarázni másoknak. Úgy sem értik meg! Nem értik meg! Állítom, az agitációval több hasznot okozok az államnak, mintha elmennék dolgozni.

— Mi lesz tíz év múlva?

— Ugyanúgy szeretném agítálni a következő korosztályt.

— Munka?

— Nos, talán lesz olyan munka, amivel hasznára lehetek az embereknek. Eddig még nem találtam meg.

F. Cs.



Pillanatkép a szerkesztőségi sajtónapról
Fotó: Balázs Gusztáv

A pártélet hírei

A párt-végrehajtóbizottság november 28-i ülésén megtárgyalta és elfogadta a politikai oktatás 1981-85-ös egyetemi tervét, valamint az 1980-81. tanév politikai oktatási tervét. Ez alkalommal felülvizsgálta az egyetemi KISZ pártirányításáról hozott határozat végrehajtását, különös tekintettel a patronáló tanári rendszer működtetésére, valamint a KISZ mozgalmi munkájának segítésére. Tájékoztató hangzotta el az egyetemi Vöröskereszt-szervezet megalakulásáról. Végül a Társadalomelméleti Kollégium létrehozásával kapcsolatos elképzelések ismertetésére került sor, melyhez a párt-végrehajtóbizottság örömmel hozzájárult azzal, hogy egy előkészítő bizottság létrehozását javasolta, amely kidolgozza majd a tervezett kollégium szervezeti elvi koncepciójának és szakmai elképzeléseinek részletes ter-

vét. A kidolgozott terv várhatóan a tanév végén — a véglegesítése után kerülhet sor az új szakkollégium megvalósítására valószínűleg a Ráday utcai kollégiumban.

Az agitációs és propaganda bizottság testületi ülésén megtárgyalta azt a feladattervet, amely az MSZMP XII. kongresszusa határozatainak végrehajtását tűzi célul egyetemünkön, valamint döntés született a következő félév áprilisában sorra kerülő ideológiai konferenciáról. Témája lesz: Társadalmunk szociális rétegződése és annak néhány politikai konzekvenciája. A téma előadója Gazsó Ferenc, a szociológiai tanszék vezetője. Előreláthatólag a referátumot két korreferátum egészíti ki a filozófia és a tudományos szocializmus tanszék közreműködésével.

Világosan

Immár a második egyetemi évet tapasztom, és az utóbbi napokban felfigyeltem arra, hogy egyre több ismerősömet látom szemüvegben. Egyesek csak fráshoz vagy olvasáshoz, mások napközben is használják. Törvényszerű-e az, hogy 20-21 éves emberek kb. 40 százaléka szemüveges. Természetesen nem.

Néha eszembe jut dédnagyanyám, aki 86 éves korában is szemüveg nélkül írt és olvasott. Mégis, minek köszönhető ez a katasztrofális szemromlás. Talán annak, hogy az otthoni és a kollégiumi tanuláshoz nem használunk kellő fényforrásokat? Ez mindenkinek a saját hibája. De vizsgáljuk csak meg egyetemünk világítását. Mindnyájunkkal előfordul nap mint nap, hogy kilépve a főkupac, szinte szúrja a szemünket a kinti erős fény, a bent uralkodó félhomály után. A zsbongót világítják, de hogyan? Az aula majdnem mindig sötét. Az első lépcső állványai között

alig szűrődik át a fény. Az előadók hátsó soraiban az orráig sem lát az ember. Az egyébként erős neonfény bizonyos idő után nagyon szemrontóvá tud válni. A kisebb termek, mint például a 301-es ugyan neonnal, de nem elégségesen van kivilágítva. Még ennél is rosszabb a helyzet a legkisebb termekben, mint például a mi lineáris algebra szemináriumunkon. Az ablak mellett ülők kivételével, jobb esetben még látnak valamit. A terem közepén lóg az egy darab 100-as kórtérből álló fényforrás, amelyet, ha felkapcsolunk, a tábla olvashatatlanná válik. Inkább rontjuk a szemünket.

Tisztaban vagyok az amúgy is óriási összegekre rúgó költségvetéssel, amely a rekonstrukciót jellemzi, mégis figyelmeztetni szeretnék. Szemünk a legdrágább kincsünk! Jó lenne, ha úgy vigyáznánk rá, mint a szemünk világárára...

Horváth Ferenc

Találkozó

A hallgatói pártcsoport tagjaival találkozott Szarvas László, az egyetemi pártbizottság titkára november 27-én. A jövőben rendszeressé teszik a hasonló jellegű összejöveteleket; a pártbizottság szeretné, ha valódi párbeszéd, eszmecsere alakulna ki ezeken a találkozókon.

Szakszervezeti ülés

Az egyetemi szakszervezet bizalmi testülete ülést tartott december 4-én. A napirenden szerepelt az MKKE Munkaügyi Szabályzatának tervezete, beszámoló a Pedagógusok Szakszervezete kongresszusáról, ennek kapcsán a határozatok végrehajtásából adódó feladatokról és a szakszervezeti bizottság munkájáról. Végül jutalmakat adtak át a jó szakszervezeti munkát végzőeknek.

KISZ-bizottsági ülés

KISZ-bizottságunk december 11-én, csütörtökön ülést tartott.

Napirendek: 1. Tájékoztató az országos TDK konferencia marxizmus-leninizmus szekciójának szervezéséről; a KISZ-bizottság feladatai. Előadó: Liener Péter.

2. Javaslat a KISZ X. kongresszusára való felkészítés időrendi és tartalmi feladataira.

3. A KISZ-bizottság téli felkészítő tábora programja.

Helyesbítés

Az előző számban megjelent, a Pozsonyi Nemzetközi TDK című cikk utolsó előtti mondatából kétszó kimaradt. Helyesen így hangzik: A magyar diákoknak kiosztott 5 lauréát és 5 különdíj közül egyetemünk hallgatói az előbbiből kettőt, az utóbbiból hármat kaptak.

Pályázati felhívás

KEDVES FIATALOK!

A Csepel Művek Fémműve pályázatot hirdet társadalmi tanulmányi szerződéskötésre az ipari kar — ipartervező — szervező szak I-IV. évfolyamos hallgatói részére.

A munkavégzés helye: Csepel Művek Fémműve, Bp. XXI., Csepel Gyártelep.

A Csepel Művek Fémműve az ország legnagyobb színes-fémkohászati nagyvállalata. Kulcsfontosságú szerepet tölt be a hazai ipar fém fagyártmányok és elektródáival történő ellátásában. Ezen túlmenően jelentős termékeinket külföldi piacokon történő értékesítésére.

Az V. ötéves tervidőszak alatt 2,5 milliárd forintot beruházással fejlesztettük világszínvonalon elismert technikai szintre a színesfémkohászatot és a bevamos elektródagyártást.

Szakembereink folyamatos szakmai és politikai továbbképzését messzemenően támogatjuk.

Szerződéskötés feltételei:

— a hallgató vállalja, hogy legalább annyi időt dolgozik a vállalatnál, mint amennyi ideig a kedvezményekben részesült,

— a vállalat a szerződéskötés alapján a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően az alábbi támogatást, kedvezményt adja,

— 300 forint havi ösztöndíjat,

— üzemi gyakorlat vagy diplomamunka-készítés idejére, amennyiben az a vállalatnál történik, szociális ellátást biztosítunk,

— diplomamunka készítésénél felmerült számlával igazolt költségeket térítünk,

— igény esetén üzemi gyakorlat, diplomamunka-készítés és munkába lépés esetén korszerű munkásszállás áll rendelkezésre.

A tanulmányok befejezése után a munkába lépés időpontjáról a jelentkező kérésére alábbi döntünk.

Pályakezdők alappérezése: 3200 Ft/hó.

Jelentkezés személyesen vagy levélben.

Levél cím: CSM Fémműve Igazgatóság, 1751. Csepel, 1. Pf. 49.

Személyesen: Bp. XXI., Bajkai F. u. 1.

További információ telefonon.

Csepel Művek Fémműve
Juhász Gyula
igazgató



A tél kapujában
Fotó: Balázs Gusztáv

Színhely: Gorkij Könyvtár.

— Kérem a szeptember 24-i Le Monde-ot.

— Azt nem hozhatom.

— Miért?

— Zártolt."

Valószínűleg nemcsak miniket értek ilyen és hasonló meglepetések különböző könyvtárakban. Kedvünk támadt utána nézni ennek a kérdésnek, mindjárt egyetemünk könyvtárával. Ez a cikk a könyvtár több dolgozójával folytatott beszélgetés eredményeként született.

Annak próbáltunk utánajárni, hogy miért zárólnak egyes könyveket, és folyóiratokat, és mennyiben működik ez a könyvtár vezetésén. A

„korlátozott használatra”

szánt anyagok egy részét már minősítették kapják meg, például a belső, illetve szolgálati használatra szánt cikkeket. Ebbe a könyvtárnak nincs beleszólása, viszont más anyagok esetében helyben döntenek. Az egyes könyvtárak gyakorlata ezen a téren meglehetősen ellentmondásos. Így például de Sade Marki műveinek katalógus-céduláit „EROT” (erotikus) bélyegzővel látták el a Széchenyi Könyvtárban és védik tőle az ifjúságot, míg a Szabó Ervin Könyvtárban ezeknek a könyveknek igen nagy a forgalmuk.

Kezdjük a folyóiratokról. Nem biztos, hogy mindenki tudja, hogy egyetemünkre a Newsweektől kezdve a Frankfurter Allgemeine Zeitungon

A zárolt állomány

keresztül a Le Monde-ig sok nyugati lap jár, és ezek minden példányát olvasható. Viszont a Spiegel, amelyik a kutatásbábokban szintén megtalálható, az olvasóterembe nem kérhető fel és csak tanszéki engedéllyel olvasható.

A zárolt (azaz korlátozottan olvasható) folyóiratok köre a kéziratnak számító anyagokra, állami vagy vállalati titkot tartalmazó anyagokra, valamint egyes központi kiadványokra terjed ki. Ide tartoznak még az állományvédelmi okokból zárolt újságok is, például a Tanácsköztársaság fennállása alatt megjelenő lapok.

A könyvek esetében nagyjából hasonló szempontok alapján döntenek. Klug Ferenc, az olvasószolgálat vezetője elmondta, hogy a régi könyveket központilag

három hullámban zárolták:

1945 után a felszabadulás előtti, az 50-es évek elején a 45 utáni kiadványok, majd 58 után az azt megelőző anyag egy részét. Ezt a három miniszteri rendeletet tudomásul szent meg módosították. Ezzel szemben a mai nem számított kiadványok elbírálására nincsen semmiféle felsőbb utasítás: Papp Kornélia, a beszerzési osztály vezetője, beszélgetésünk során elmondta, hogy ezekről a könyvtáron be-

AIESEC a Mátra alján

Ismét egy olyan rendezvény volt november 5-9. között, ami a hazai AIESEC erőteljesebbé váló működését jellemezte. Idén először sikerült megszervezni a Közép-Európai Továbbképző Szemináriumot Gyöngyösön. A résztvevők — 7 tag Nemzeti Bizottságonként — Ausztriából, Lengyelországból, Csehszlovákiából kerültek ki. Magyarországon 28 személlyel képviselték magukat, akiknek nagy része a Közgáz elsőseiből jött össze.

A szeminárium célja elsősorban az volt, hogy az újonnan bekapcsolódott AIESEC-eket megismertesse a szervezet történetével, működésével, jelenlegi és távlati feladataival. Az előadásokat nemcsak a magyar Nemzeti Bizottság tagjai tartották, hanem olyan ismert személyiségek is, mint dr. Bácskai Tamás, az MNB ügyvezető elnöke, a kanadai Joan Wilson, az AIESEC jelenlegi főtitkára, és Timo Kukkola, a finn Nemzeti Bizottság tavalyi elnöke.

A szeminárium hivatalos megnyitóját a MÜOSZ Székházban volt, ahol Bérczi Gyula, a Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság főtitkára köszöntötte a meghívott vendégeket és a szeminárium résztvevőit. Külön megköszönte a magyar vállalatok eddigi támogatását, ami a külföldi szakmai gyakorlatok elhelyezését, előadók biztosítását, kereszttulajdonosok részvételét a rendezvények gyakorlati megvalósításához nyújtott segítség terjed, és kiemelte, hogy mennyire fontos és szükséges számára ennek a — ma még nehézségekkel küzdő szervezetnek a patronálása.

A továbbiakban Joan Wilson nemzetközi, nemzeti és a helyi bizottságok összmunkájának fontosságáról beszélt, valamint a különböző regionális kapcsolatok fejlesztéséről. Megemlítette, hogy Magyarországon tekintélye az utóbbi egy-két évben jelentősen megnőtt, ezt bizonyítja például, hogy az 1979-ben rendezett Kelet-Nyugati Szemináriumért megkaptuk „Az év legjobb szemináriumát” díjat. Örömmel állapította meg, hogy fokozódik Magyarország részvétele a nemzetközi fórumokon, és a magyar Nemzeti Bizottság egyre hatékonyabb tevékenységet folytat. Végül Tóth Klára, a magyar Nemzeti Bizottság elnöke üdvözölte

a szeminárium résztvevőit és felvázolta a továbbképzés céljait.

Az első napon bemutatkozó előadás volt az AIESEC történetéről, amit délután a nemzeti bizottságok tájékoztatója követt. Ezután a cserék lebonyolításáról, és az ehhez kapcsolódó feladatokról volt előadás. Az előadásokat Timo az iroda-szervezés-pénzügyek témával fejezte be.

Nagy hangsúlyt kapott az „in kind donation” ismertetése, amit magyarul talán természetbeni támogatással fejezhetnénk ki a legjobban. Ez lényegében különböző vállalatoktól kapott segítséget jelent, úgy, hogy az mind a vállalatok, mind az AIESEC számára előnyös.

Pénteken az előző nap „csere” előadás után csoportos foglalkozáson gyakorolták a résztvevők egy csere lebonyolítását, cserekonferenciaszimuláció keretében, ahol végigjárták az emberről emberre egy csere lezajlását.

Este a helyi Fegyveres Erők Klubjában az egyetem táncegyüttese lendületes, nagy sikerű előadást tartott, amiért külön is szeretnénk köszönetet mondani. A műsor ezután magyar táncszállal folytatódott szálláshelyünkön, a Mátra szállóban. Az utolsó előtti napon a Nemzetközi Tanácsadó Testületről, a Támogató Csoportról, állászerzésről sajtó vállalatokról és egy, a többséghez talán közelálló témáról, az AIESEC-marketingről volt szó.

Ezután dr. Bácskai Tamás „Irányítás a szocialista gazdaságban” címmel tartott nagy érdeklődést kiváltó előadást és vitát a már érzhetően fáradt közönségnek.

Általános vélemény volt, hogy a jövőben ügyelnünk kell arra, hogy ne legyen nagyon feszített, és ezért farszót a munkatempó. De, ami igazán lényeges volt a továbbképző szemináriummal kapcsolatban, az az, hogy az AIESEC most már magyar porondon is kezd ismertté és elismertté válni.

László Judit — Igaz Zoltán

A külügyminiszter válasza

A Polvax legutóbbi vendége Puja Frigyes külügyminiszter volt, a nemzetközi helyzettel, hazánk külpolitikájával kapcsolatos kérdésekre válaszolt.

állomány több részből tevődik össze, amelyeket különböző okokból nyilvánítottak védetté. Wallshausen Gyula a könyvtár igazgatója szerint ezeket világosan el kell különíteni egymástól és szükséges ezen anyagok

újraértékelése

is. Ez utóljára 1964-ben történt meg. A 1976-os minisztertanácsi rendelet 14. paragrafusa kimondja, hogy a zárt anyagok körét a kulturális miniszter fogja meghatározni. Amíg ez nem történik meg, addig átfogó felülvizsgálatra nem kerülhet át a könyvtárban. Ez 1976 óta csak még aktuálisabbá vált. Ezért reméljük, hogy az átfogó rendezés a közeljövőben megtörténik.

Basch, Parragh, Sánta



A Marx Károly
Közgazdaságtudományi Egyetem
lapja
Felelős szerkesztő:
FARKASINSZKYNE HALAY EDIT
Szerkesztőség:
1093 Budapest, IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 12-558.
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha L. tér 3.
Felelős kiadó:
TILL IMRE
igazgató
80-5314. Szikra Lapnyomda,
Budapest
Felelős vezető:
CSÖNDES ZOLTÁN
vezérigazgató